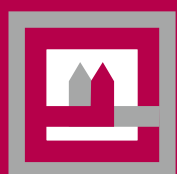

KERKBEHEER

In deze uitgave o.a.:

- Een overzicht van onderwerpen waarover het hoofdbestuur op 10 september jl. sprak
- Verslag van de workshop tijdens het VKB-congres over het onderwerp Communicatie
- Een arbeidsmarktonderzoek in de Protestantse Kerk in Nederland
- Voorbereidingen voor de Actie Kerkbalans 2012

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

van hoogevest architecten

Bureau voor Architectuur en Restauratie
Bureau voor Consultancy
Bureau voor Architectuurhistorie Kariatiden

Van Hoogevest Architecten maakt plannen voor restauratie, nieuwbouw, onderhoud, herinrichting en herbestemming van kerkegebouwen. Uitgaande van duurzame oplossingen wordt het bouwproces door ons bureau begeleid van ontwerp tot en met oplevering van het werk.

Van Hoogevest Architecten BV
Westsingel 9 / 3811 BA Amersfoort
T 033 - 463 17 05 / E bureau@vanhoogevest.nl

www.vanhoogevest.nl / www.bouwenophistorie.nl

KERKORGELBOUWERS

J.L. VAN DEN HEUVEL

vdheuvel.orgelbouw@wxs.nl
<http://vandenheuvel-orgelbouw.nl>

AMSTELWIJCKWEG 44 3316 BB DORDRECHT TEL. 078-6 17 95 40

De kracht in vellen offset.

 Roto Smeets

Roto Smeets Grafiservices

Grafiservices

Een bedrijf dat vecht voor de successen van zijn klanten. Of het nu gaat om vellen offset, pre-media, nabewerking, pre-distributie of distributie... Superstrong, sharp, safe & fast.

T 030 - 282 28 22
T 040 - 250 50 00
www.rsgrafiservices.nl

SLOOFF - ORGELBOUW

www.sloofforgelbouw.nl

Luijtenstraat 17
2941 CE Lekkerkerk

Tel.: 0180—68 15 62
e-mail: info@sloofforgelbouw.nl

Nieuwbouw
Restauratie
Stemmen en
Onderhoud

Goede verstaanbaarheid in de kerk is thans eenvoudig te realiseren. De veelheid van akoestische problemen hebben wij met onze exclusieve CANTOR apparatuur definitief opgelost...

Cantor levert sublieme verstaanbaarheid van spraak en muziek in uw galmrijke kerkzaal. Predikanten roemen de grote bewegingsvrijheid die zij hebben met onze Cantor microfoons

dialogo church sound

**T: 040- 2420840 E: info@cantorsound.nl Website: www.cantorsound.nl
Een informatiepakket vraagt u aan via info@cantorsound.nl of ☎ 040- 2420840**

Aanbevolen door kerkrentmeesters als het om tientallen jaren zekerheid gaat

Efficiënt betalen? SKG!

PKN kerken kunnen bij Stichting Kerkelijk Geldbeheer sparen, lenen en hun betalingsverkeer regelen. Bovendien biedt SKG Online u de mogelijkheid digitaal betalingen te verrichten. SKG werkt zonder winsttoegmerk. Met gunstige rentepercentages en lage kosten voor betalingsverkeer.

Want ons motto is: *Geld van de kerk voor de kerk!*

www.skggouda.nl

VELLEMA TORENUURWERKEN

Vellema Torenuurwerken is al meer dan zestig jaar gespecialiseerd in reparatie, restauratie en periodiek onderhoud van (monumentale) torenuurwerken en klokken. Vellema combineert kennis en respect voor historische- en monumentale waarde met de vele mogelijkheden van toepassing van eigentijdse (automatiserings)technieken.

Kijk op onze website voor meer informatie of bel ons voor een vrijblijvende afspraak: **0518 43 22 99**.

VELLEMA
TORENUURWERKEN

VELLEMA. PASSIE VOOR MENS EN TECHNIEK.

UNETO-VNI

VELLEMA TORENUURWERKEN - GRIENEDYK 48 - HALLUM - WWW.VELLEMA.NL

dekkerdrukwerken

hortensiastraat 10, 8903 JN leeuwarden
 telefoon: (058) 233 00 00 www.dekkerdrukwerken.nl
 u kunt nu ook via onze website bestellen, zie "webdrukkerij"

VOORDELIGE COLLECTEBONNEN

1,00	1,25	1,50	2,00	2,50	5,00
1,00	COLLECTEBONNEN				5,00

DEN HOED aannemers

Den Hoed Aannemers B.V.
 Postbus 79
 2860 AB Bergambacht
 Telefoon : 0182 - 351 225
 Email : aannemers@denhoed.nl
 Website : www.denhoed.nl

Den Hoed Aannemers uit Bergambacht, ruim 70 jaar een begrip in de bouw. Gespecialiseerd in restauratie en onderhoud van uw kerkgebouw, bedrijfspand of woning.

De ambachtelijke bouw

Lakerveld ingenieurs- & architectuurbureau BV
architectuur - instandhouding - onderhoud

Noordzijde 95'
tel. 0183-582600

info@lakerveld-noordeloos.nl

4225 PL Noordeloos
fax. 0183-581049

www.lakerveld-noordeloos.nl

Stout Consultancy

ruim 15 jaar visie op kerkenwerk

Hét adres voor LRP-trainingen
individueel of in kleine groepen

www.stoutconsultancy.nl 06-21837395

Adviesbureau Kerkfusies

Notarieel jurist met veel ervaring, adviseert en begeleidt plaatselijke kerken in het notariële traject van vereniging (fusie) tot en met de notariële akte.

Info: mr. M.J. van Vliet-de Vos,
T: 071-5210272, 0625 020 352,
E: info@advieskerkfusies.nl,
www.advieskerkfusies.nl

Verstegen accountants en adviseurs is een landelijk opererende organisatie voor meer dan 100 kerkelijke instellingen. Ons kantoor is deels voortgekomen uit de Nederlandse Hervormde Kerk en beschikt over specifieke deskundigheid op uw terrein.

cijfers zijn overal

U MOET ER BLIND
OP KUNNEN VERTROUWEN

*De specialist voor kerkelijke
instellingen verzorgt voor U*

*Controle of beoordeling
van de jaarrekening*

Financiële administratie

*Traktement- en
salarisadministraties*

*Advies inzake Juridische
en Fiscale vraagstukken*

Noordendijk 189
Postbus 574
3300 AN Dordrecht
T. (078) 648 15 55

info@verstegenaccountants.nl
www.verstegenaccountants.nl

VERSTEGEN

accountants en adviseurs

KERKBEHEER

Colofon

Dagelijks bestuur VKB

Mr. P.A. de Lange, Mijnsheerenland, voorzitter
Mr. J.G.H. Krajenbrink, Oegstgeest, vice-voorzitter
Drs. C. de Raadt, Bodegraven, secretaris
W.G. Roseboom, Nieuwegein, 2e secretaris-penningmeester
Ing. D.J. van Cuilenburg AA/MA, Leiden, penningmeester
mevr. E.J. Steensma-Dijk, Buitenpost, lid
M.G.R. Barendrecht, Maassluis, lid en
ir. B.P. de Wit, Sprang-Capelle, lid.

Ereleden

D.G. Bijl, Th.L. van Hazel en
drs. G. van Soest

Redactie

W.G. Roseboom, voorzitter, J.C. Riemersma,
H.L. Roth en R.M. Belder, eindredacteur

Centraal Bureau

Nicolaas Maessingel 271D,
3311 KS Dordrecht
E-mail: info@kerkrentmeester.nl;
Tel. 078 - 639 36 66, fax. 078 - 631 59 49
Website: www.kerkrentmeester.nl

Postadres administratie en redactie

Postbus 176, 3300 AD Dordrecht

Abonnementen

Abonnementsprijs per jaar voor leden van de VKB: 1 t/m 5 abonnementen € 22,- per abonnement; 6 t/m 10 abonnementen € 20,- per abonnement en 11 en meer abonnementen € 18,- per abonnement. Abonnementsprijs voor niet-leden € 25,- per abonnement. Deze prijzen zijn exclusief 6 pct. BTW. ISSN 1568-8712

Vormgeving

Grafisch Bureau DUS BV, Rotterdam

Druk

Roto Smeets GrafiServices

Oplage

7.000 ex.
© oktober 2011

INHOUDSOPGAVE

Kerkrentmeester 2020	307
Actualiteiten uit het hoofdbestuur	309
Kalender voor de kerkrentmeester	310
VKB-Congres: Workshop 6	311
Duitse volkskerk verliest leden	312
Bijeenkomsten afdeling Groningen 2011 en 2012	313
Regio-bijeenkomst Noord-Holland	313
Kleine gemeenten, sla handen ineen	314
Restauratie Grote of St. Gertrudiskerk Workum voltooid	315
De kerken als arbeidsmarkt: een onderzoek	316
De orgelbank	316
Toekomst voor de Noorderkerk van Ede?!	317
Verslag Kerkbalans 2011 (1)	319
Solidariteitskas: Verantwoordelijk voor elkaar	320
Kwarteeuw kerkenpad in Zuidoost-Drenthe	321
Vorbereidingen Actie Kerkbalans 2012	322
Boekje over Witmarsum	323
Dorpskerk Vorden gemoderniseerd	323
Agenda voor kerkrentmeesters	323
Met Kerkbalans het jaar rond	324
Lichte stijging fondsenwerving	324
Draaginsignes bij jubilea	325
Iedere gemeente eigen e-mailadres	326
Diefstal op begraafplaatsen	326
Einde spaarloon in zicht	326
Kerk IJmuiden-West 100 jaar	326

Van de voorzitter

Mr. P.A. de Lange

Al enkele jaren kiezen we voor een thematische opzet van ons congres. Ook in 2012 gaan we dat doen. Na "gebouwen", "mensen", "geld" en "organisatie", biedt 2012 de mogelijkheid voor een algemeen onderwerp. Even een tussenpauze voordat we weer verder gaan met "gebouwen". Hoewel een tussenpauze kan doen denken aan "rustig aan doen", is dat niet de bedoeling. Het algemene onderwerp moet juist ruimte bieden om stil te staan bij een overkoepelend onderwerp, waar anders in de waan van de dag te weinig oog voor is. In 2012 is de rode draad "toekomst". Vanuit samenleving, kerk en eigen gemeenten komt er veel op ons af. Hoe houden we daarin de koers vast? Welke bewegingen constateren we, en kunnen we van elkaars oplossingen leren?

Gelet op de toekomst van het kerkrentmeesterlijk beheer is er een bont palet van zaken te benoemen dat om aandacht vraagt. Denk maar eens aan het interesseren van jongeren voor het werk van de kerkrentmeester. De gemiddelde leeftijd van de leden van het college zal in den lande gemiddeld best hoog liggen. Daar moeten we met het oog op de toekomst wat aan doen. Dit jaar werd tijdens ons congres het inspiratiemagazine "WeCollect" gelanceerd over: "Geldwerving door en onder jongeren — Hoe doe je dat?" Dat is een eerste stap, maar jongeren moeten ook geïnteresseerd raken in het (soms bestuurlijke) kerkrentmeesterlijke werk.

In een krimpende kerk is geldwerving cruciaal. Vanuit een goede en heldere communicatie met de diverse doelgroepen in de gemeente. Sommige gemeenten hebben (nog) vermogens, maar zien ook die vaak krimpen. Hoe ga je daar prudent mee om?

Een onderwerp waar we als VKB belang aan hechten is het verder doordenken van een goed beheermodel voor de kerk van de toekomst. Als logisch vervolg op ons symposium "Kansen voor Kerken!" Tijdens het symposium en in de gebundelde gelijknamige — lezenswaardige — artikelenreeks zijn diverse relevante opmerkingen gemaakt over de kerk van de toekomst. De verdere beleidsontwikkeling van de kerk blijft daarmee belangrijk voor ons. De Protestantse Kerk in Nederland werkt momenteel aan een nieuwe visienota. Maar naast de inhoudelijke doordenking van het wezen van de kerk, is een aanvullende doordenking van de organisatorische kant van wezenlijk belang.

Om ons de spiegel voor te houden met betrekking tot ontwikkelingen in de samenleving denken we aan een gerenommeerde spreker van buiten de kerk — om te voorkomen dat we vanuit bedrijfsblindheid zaken niet voorzien. Daarnaast denken we aan een spreker vanuit

Kerkrentmeester 2020

de kerkelijke wereld om één en ander in perspectief te zetten. Discussie kan dan uitmonden in een forum.

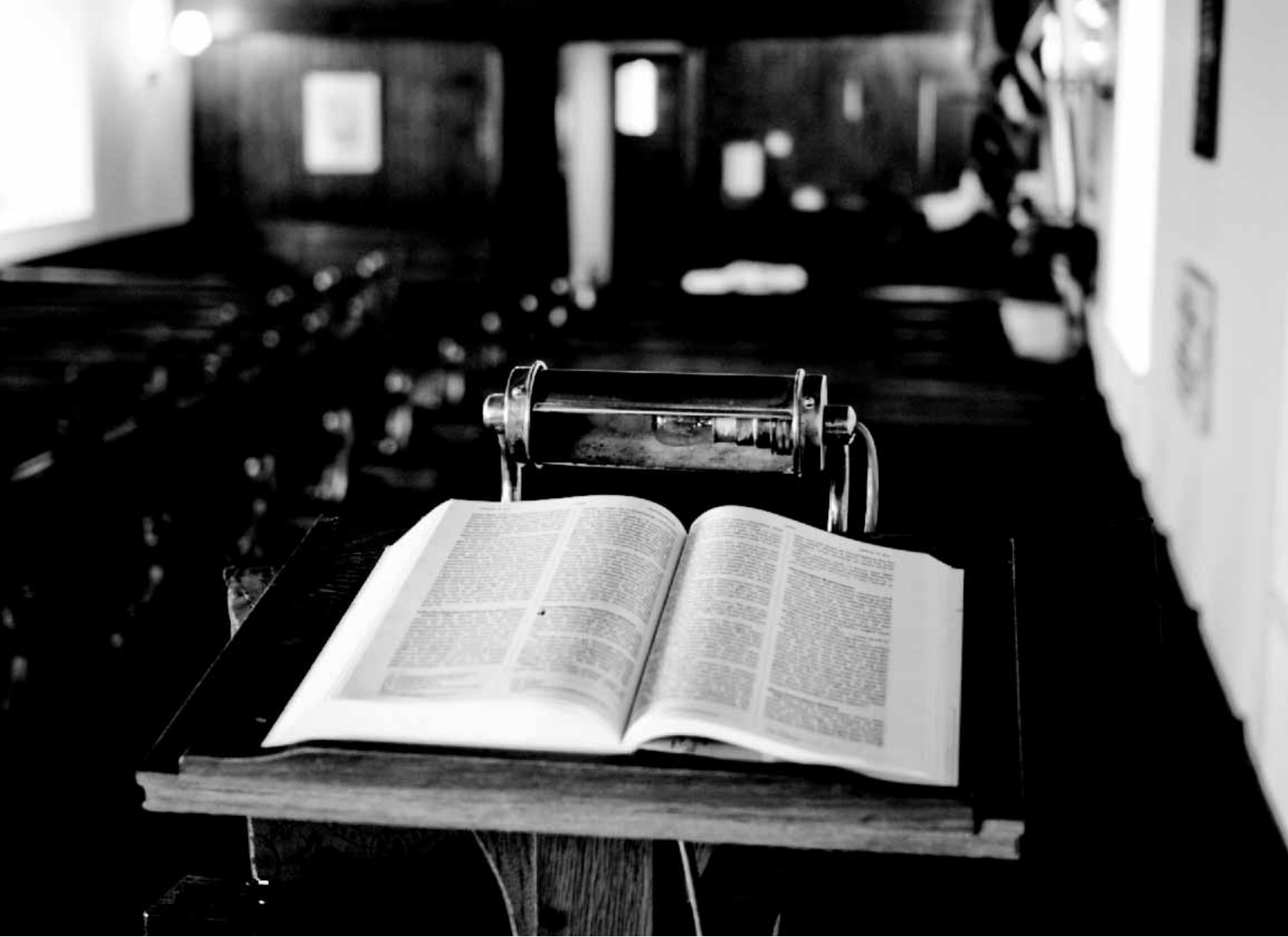
De meer op de gemeenten gerichte invulling van de diverse onderwerpen krijgt een plaats in twee series workshops. Heel concreet gaat het worden in één van de workshops. We willen aan twee gemeenten ruimte bieden om succesvolle praktijkvoorbeelden onder de aandacht te brengen van andere gemeenten. Over criteria en een mogelijke prijs denken we nog even, daar hoort u nog meer over.

Een vernieuwend element in de organisatie is de locatie. Op zaterdag 21 april 2012 komen we als vereniging samen in het Nieuwegein Business Centre — uiteraard te Nieuwegein. Uit de evaluatie is gebleken dat de groeiende beurs meer aandacht moet krijgen. Het splitsen van de beursvloer over twee locaties was geen goede zaak. In Nieuwegein kan de beurs beter worden opgezet in één grote ruimte. Bovendien willen we in het middagprogramma wat meer tijd vrijmaken voor beursbezoek en onderlinge ontmoeting.

Kortom, voldoende redenen om de datum zaterdag 21 april 2012 vast met nadruk te reserveren in de agenda!

Komt U bij ons kijken of komen wij naar U toe?
Op www.KANTINEMEUBILERING.nl
staan modellen- kleuren-prijzen van stoelen - tafels en kapstok.
Tel. 0183-505085

de Bonth van Hulten
Postbus 115 - 5250 AC Vlijmen - Telefoon 073 - 5119022
E-mail bvh@volkerwessels.com - Website www.bonthvanhulten.nl
Bouw • Restauratie • Projectontwikkeling
Kasteel Zwijnsbergen
Dé oplossing voor elke bouwopgave

Via de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) kunnen plaatselijke kerkelijke gemeenten gebruik maken van speciale verzekeringen. Via verzekeringsmakelaars Marsh Nederland en Mercer heeft de Vereniging een aantal collectieve polissen tot stand gebracht. Deze verzekeringen zijn op maat gemaakt en zijn zeer concurrerend dankzij het collectieve karakter. Kijk op www.kerkrentmeester.nl onder verzekeringen voor adequate dekkingen tegen zeer lage premies. Zo kunnen de volgende verzekeringen afgesloten worden:

Mercer:

- persoonlijke ongevallenverzekering
- ongevallenverzekering voor vrijwilligers
- reis/ongevallenverzekering
- vervangingsverzekering predikanten
- zorgverzekering

Uw contactpersoon

Alex Groen

T: 010 - 40 60 842

E: info.vkb@mmc.com

Marsh Nederland:

- wettelijke aansprakelijkheidsverzekering
- bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering
- rechtsbijstandverzekering
- fraude- en berovingverzekering

Uw contactpersoon

Pieter Stoeltie

T: 020 - 54 17 539

E: info.vkb@mmc.com

MERCER

MARSH

Actualiteiten uit het hoofdbestuur

Drs. C. de Raadt

Op zaterdag 10 september 2011 kwam het hoofdbestuur in Nijkerk in vergadering bijeen, waarbij weer veel zaken aan de orde kwamen. Hieronder volgt een samenvatting daarvan.

Bureauzaken

De nieuwe ICT-apparatuur en –programmatuur op het Centraal Bureau is goed geïmplementeerd. De medewerkers hebben daarvoor trainingen gekregen. Op dit moment wordt veel aandacht besteed aan de voorbereiding van de bestellingen van de materialen voor de actie Kerkbalans 2012.

In de afgelopen periode zijn er vragen binnengekomen over de opschoning in de LRP-ledenregistratie. De afspraak was dat er een goede aansluiting zou komen tussen Scipio en LRP. In de bijeenkomst op 8 oktober a.s. met de afdelingsbesturen zal geïnformeerd worden waar precies de knelpunten liggen.

Beheermodel Protestantse Kerk in Nederland

Eerder had het hoofdbestuur aangegeven het een belangrijke zaak te vinden dat, o.a. naar aanleiding van het in maart 2010 gehouden symposium “Kansen voor kerken”, er vorderingen worden gemaakt om te komen tot een beheermodel dat beter aansluit op de huidige situatie in veel kerkelijke gemeenten. Het is bekend dat de kerk werkt aan een visienota die eind 2011 gereed is, maar het is niet bekend of er voldoende aandacht aan het beheer wordt besteed. Het hoofdbestuur is benieuwd wat de scriba van de Kerk, dr. A.J. Plaisier, hierover tijdens de jubileumbijeenkomst van de afdeling Utrecht op 24 september a.s. zal zeggen. Afgesproken wordt een notitie te maken die in een volgende vergadering van het hoofdbestuur wordt besproken. Ook in het overleg met de afdelingsbesturen zal dit thema aan de orde komen.

Activiteiten in de provincies

Nadat besloten is aan de afdeling Groningen, die een tijdelijk liquiditeitsprobleem heeft, bij wijze van uitzondering een bescheiden laagrentende lening te verstrekken, melden de hoofdbestuursleden die tevens bestuurslid zijn van een afdelingsbestuur, de volgende activiteiten die de komende maanden in hun afdelingen worden gehouden:

- Drenthe belegt in november twee regiobijeenkomsten over het onderwerp “Hoe blijven we een vitale gemeente?”. Op 26 maart 2012 zal de jaarvergadering worden gehouden.
- Friesland houdt vier regiobijeenkomsten waarbij diverse praktische zaken aan de orde komen, w.o. de problematiek van de kleine gemeenten die in Friesland steeds schrijnender wordt.
- Gelderland organiseert drie regiobijeenkomsten waarbij de Stichting Kerkelijk Geldbeheer en de Stichting Intermediair Kerkomroep Nederland (SIKN) over hun producten en diensten informatie zullen verstrekken.
- Groningen belegt drie regiobijeenkomsten over het onderwerp “Het gaat mis in onze gemeenten – Wat kan de kerkrentmeester daar tegen doen?”. De heer T. Trox, gemeenteadviseur kerkbeheer Steunpunt Noord, zal met de kerkrentmeesters in discussie treden.
- Noord-Brabant-West houdt op 11 oktober een bijeenkomst waar het onderwerp “Hand aan de ploeg” door de heer H. te Pas zal worden besproken, terwijl SIKN informatie zal verstrekken over kerkomroep e.d.
- Noord-Brabant-Limburg belegt op 17 november een bijeenkomst over het onderwerp “Hand aan de ploeg”. Inleider: de heer H. te Pas.
- Noord-Holland: organiseert op 16

november 2011 een bijeenkomst waarbij eveneens het onderwerp “Hand aan de ploeg” door de heer H. te Pas zal worden behandeld.

- Utrecht houdt op 24 september a.s. de eerder aangekondigde jubileumbijeenkomst van de afdeling t.g.v. het 75-jarig bestaan. Vervolgens zijn er drie regiobijeenkomsten onder het motto “De VKB komt naar u toe”.
- Zeeland belegt vijf regiobijeenkomsten waar de problematiek van de steeds kleiner wordende gemeenten ruimschoots aan de orde zal komen.
- Zuid-Holland organiseert op 7 en 8 november a.s. twee regiobijeenkomsten waar de heer H. Feenstra, algemeen directeur van de Dienstenorganisatie, zal spreken over de financiën van de Kerk.

Op 8 oktober 2011 vindt een bijeenkomst plaats tussen hoofdbestuur en afdelingsbesturen. Afdelingsbesturen worden uitgenodigd specifieke zaken die in hun afdeling aan de orde zijn, ter kennis van het hoofdbestuur te brengen, zodat die onderwerpen besproken kunnen worden.

VKB-Congres 2012

Vorige maand is een voorbereidingsgroep bijeen geweest om de eerste contouren van het VKB-congres voor 2012 te schetsen. Het congres wordt gehouden op 21 april 2012 in het NBC te Nieuwegein. Er wordt aan gedacht om in het verlengde van “Kansen voor kerken” kerkrentmeesters te inspireren met een visie op een beheerrol. In dat kader zou op het komende congres, dat de werktitel “Kerkrentmeester 2020” meekrijgt, aandacht geschonken kunnen worden aan de spirituele en beleidsmatige kanten van het beheer. Daarnaast is er ruime

aandacht voor de dagelijkse praktijk van de kerkrentmeesters. Gedacht wordt aan een hoofdinleider gevolgd door een forumdiscussie. Er zal weer een beurs zijn, terwijl er 's middags mogelijkheden zijn aan workshops mee te doen. Voor de volgende vergadering zal het hoofdbestuur een definitief voorstel voor het VKB-congres 2012 worden voorgelegd.

Financiën van de VKB

Vervolgens bespreekt het hoofdbestuur enkele notities in het kader van de financiën van de VKB. Door het wegvallen van inkomsten van o.a. de verzekeringsportefeuille en verminderende inkomsten van "Kerkbeheer", moet uitgezien worden naar een compensatie hiervoor. Voor de volgende vergadering zal de penningmeester de begroting 2012 ter bespreking indienen, terwijl daarbij ook de vastgestelde meerjarenbegroting van de VKB zal worden betrokken.

In dit verband behandelt het hoofdbestuur ook een notitie om, naast het bekende draaginsigne, een algemeen Protestantse Kerk insigne te gaan uitbrengen. Hiermee speelt de VKB in op de toenemende vraag om ook voor o.a. ouderlingen en diakenen een insigne beschikbaar te stellen. Onder voorwaarde dat de Protestantse Kerk in Nederland hiermee instemt, zullen op termijn ook insignes voorzien van het PKN-logo beschikbaar worden gesteld voor personen die zich op plaatselijk vlak met niet-kerkrentmeesterlijke zaken bezig houden.

E-learning

Het hoofdbestuur neemt kennis van een presentatie die door de heer drs. E. van Rijssen, adjunct-directeur van het Centraal Bureau, wordt gegeven over de voortgang van VKB Academy. In de projectgroep van de VKB is besloten een commerciële cursus op te zetten voor het jaar 2011-2012 over het onderwerp Begraafplaatsen. De cursus wordt in de komende maanden afgerond.

Kerkelijke Begraafplaatsen

Met waardering voor het werk dat de Commissie Beheer Kerkelijke Begraafplaatsen hiervoor verricht heeft, stelt het hoofdbestuur een

tweetal Handleidingen vast, namelijk een notitie inzake het beleid voor o.m. het plaatsen en bijzetten van urnen op de kerkelijke begraafplaats. Tijdens de in 2010 gehouden voorlichtingsbijeenkomsten bleek hieraan grote behoefte te bestaan. Mede op verzoek van de gemeenteadviseurs kerkbeheer en de Regionale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken (RCBB's) is een Handleiding beoordeling financiële positie begraafplaats opgesteld. Beide notities zullen zowel in "Kerkbeheer" als op "Kerkbeheer online" worden gepubliceerd.

Functieprofielen hoofdbestuur VKB

Tenslotte bespreekt het hoofdbestuur de functieprofielen voor leden van het hoofdbestuur van de VKB, zoals die door de beleidsvoorbereidende Commissie Mensen is opgesteld. Besloten wordt deze profielen te beschouwen als algemene richtlijnen voor de benoeming van hoofdbestuurleden, met daarbij de mogelijkheid hierin de nodige flexibiliteit aan te brengen indien daarvoor aanleiding bestaat.

De volgende vergadering van het hoofdbestuur wordt gehouden op 26 november a.s.

De heer De Raadt is secretaris van het hoofdbestuur van de VKB.

De koster, belangrijker dan u denkt

De koster is belangrijker dan menigeen denkt. Hij of zij is het gezicht bij een gebouw en de eerste die wordt aangesproken door vreemdelingen of gemeenteleden. De koster/beheerder draagt zorg voor het kerkgebouw in het algemeen en voor de gang van zaken tijdens de kerkdiensten in het bijzonder. Meer hierover is te vinden onder Bestuur en Organisatie in ordinantie 5-7 van de kerkorde. Het kosterschap is (meestal) een betaalde baan. Rechten en plichten van de koster zijn vastgelegd in de Generale Regeling voor de rechtspositie van kerkelijke medewerkers (zie Arbeidsvoorwaarden). Het komt voor dat een kerkelijke gemeente ervoor kiest geen betaalde (fulltime of parttime) koster in dienst te nemen. In dat geval worden de taken door gemeenteleden waargenomen: schoonmaken, reparatiewerkzaamheden, openen en sluiten, gebruikers van koffie en thee voorzien.

Ook in dat geval is het verstandig duidelijke afspraken te maken over de taken, de uitvoering en de verantwoordelijkheid, aldus een bericht in het blad "De Koster" van juli 2011.

Kalender voor de kerkrentmeester

Oktober:

- Bestelling van foldermateriaal e.d. voor de actie Kerkbalans 2012 bij de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer.
- Betaling aandeel centrale kas.
- Indienen vóór 1 november van de ontwerp-begroting 2012 bij de kerkenraad.
- Herziening van de pachtprizen (aanpassen eens per drie jaar).

November:

- Betaling aandeel centrale kas.
- Betaling kwartaalnota pensioenfonds.
- Publicatie kerkblad over definitieve afwikkeling van de actie Kerkbalans 2011.
- Na voorlopige vaststelling van de begroting 2012 door de kerkenraad, publicatie hiervan in het kerkblad en ter inzage leggen van deze begroting voor gemeenteleden.
- De meerjarenbegroting bijstellen.
- Eerste bespreking in de kerkenraad inzake voorbereidingen van de actie Kerkbalans 2012.
- Bestellen van enveloppen bij de VKB, postbus 176, 3300 AD Dordrecht, voor de te houden Oudejaarscollecte.

Als 'stadssecretaris'...

Tijdens het VKB-Congres van 9 april 2011 werden, naast de hoofdinleiding, zes workshops gehouden die in samengevatte vorm in "Kerkbeheer" zijn opgenomen. Dit is de zesde en laatste bijdrage. De inleider was de heer J. Schinkelshoek die het onderwerp "Communicatie" behandelde. De workshop werd geleid door de heer mr. J.G.H. Krajenbrink en het verslag werd gemaakt door drs. E. van Rijssen.

De heer Schinkelshoek leerde de aanwezigen in een korte bijdrage dat:

- Communicatie belangrijk is
- Communicatie een kernactiviteit van de kerk is
- Communicatie (ook) een zaak van de kerkrentmeesters is
- Communicatie niet alleen intern, maar ook extern (naar buiten de gemeente) gericht is
- Communicatie gaat om het benoemen en overbrengen van de kernboodschap van de plaatselijke gemeente
- Communicatie een heel moeilijk want specialistisch vak is, maar dat iedereen met enkele eenvoudige handvatten in staat is de eigen communicatie aanzienlijk te verbeteren. Doen dus!

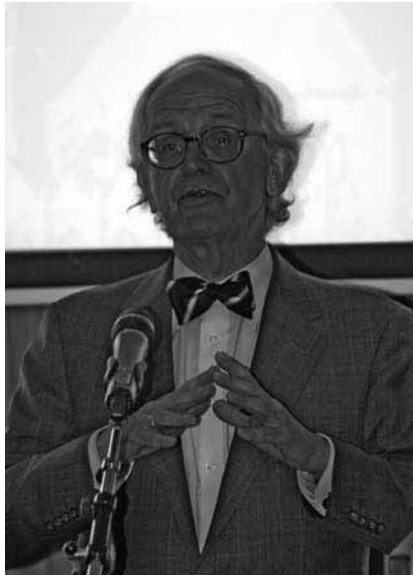
Communicatie heeft wortels in de Schrift

Spreker begint met het verhaal van de stadssecretaris uit Handelingen 19 aan te halen. Deze weet met een paar welgekozen woorden, een uitgewogen toespraak, onderdeel van een doordachte communicatiestrategie, Paulus en zijn kornuiten te redden uit de handen van een woedende menigte. Een lofzang op de communicatie, een benadrukking van het belang van communicatie.

Spreker vervolgt zijn betoog:

Communicatie is belangrijk

Dat communicatie belangrijk is,

J. Schinkelshoek.

behoef je in een kerk niet uit te leggen. En helemaal niet in een protestantse kerk, de kerk waar alles om het woord/Woord draait. Toch verdient communicatie een herwaardering. Of, misschien beter: een andere aanpak. Anders dan toen de kerken vol zaten, toen mensen binnen dromden, toen preken in stad en land de toon zetten. In het begin van de 20ste eeuw zijn er andere, modernere, eigentijdse communicatiemethoden nodig. Om duidelijk te maken wat de kerk, vooral ter plaatse, doet, wat ze te vertellen heeft, wat ze in de aanbieding heeft, wat ze kan betekenen — om dat alles zal de gemeente naar buiten moeten.

Communicatie is ook een zaak van de kerkrentmeester

Dat vergt ook bemoeienis van de kerkrentmeester. Om het een tikkeltje provocerend te zeggen: je kunt het niet meer alleen aan de dominee overlaten. 'Beheer', beheer van de kerk, omvat ook communicatie. Om de kerk overeind te houden, is het ook nodig dat we ons verhaal, onze boodschap beter, vakbekwaam 'in de markt' zetten. Ja: 'verkopen'... Misschien wel meer dan ooit.

Communicatie is een kerntaak van het college van kerkrentmeesters

Dat vergt, om te beginnen in de plaatselijke gemeente, een omslag in denken & doen. Het vergt iets van de dominee, het betekent iets voor de kerkenraad, het vergt iets van de diaconie. Maar het vergt vooral iets van het college van kerkrentmeesters.

Het vergt — als voorwaarde voor succesvolle communicatie — *communicatiemanagement*. In rond Nederlands: er zal over moeten worden nagedacht hoe de kerk zich ter plaatse heeft te presenteren — en wat dat voor middelen vergt. De traditionele kerkbode voldoet niet meer, vrees ik.

Dat is mijn eerste advies: *benoem communicatie — preciezer: communicatiemanagement — tot een van de kerntaken van het college van kerkrentmeesters*. Dat betekent — ik zeg het er meteen maar in alle helderheid bij — dat de kerkrentmeester los moeten komen van de klassieke focus op 'beheer', op onderhoud. Dat dient te worden verbreed tot 'exploitatie'. De verkoop — ik gebruik platte marketingtermen — vereist andere verkooptechnieken.

Communicatie is ook naar buiten gericht

Die communicatie blijft *niet beperkt tot binnenkerkelijke activiteiten*. Als de kerk midden in de wereld wil staan, als de gemeenten niet in zichzelf gekeerd wil zijn/blijven, moet ze er op uit. Moet ook de communicatie verder reiken dan de kerkbanken. Er is, letterlijk, een wereld te winnen.

Dat is de tweede reden om het communicatiemanagement als specifieke verantwoordelijkheid voor de plaatselijke gemeente te benoemen en helder bij de kerkrentmeesters te beleggen. ►

Communicatie betekent planmatig werken

Hoe? Nee, we gaan niet overhaast te werk. We stoppen stad en land niet vol met brave brochures, we plakken het dorp niet dicht met fraaie pamfletten, we gaan niet overijverig twitteren en we gaan helemaal niet beginnen met het kopen van advertentieruimte in het plaatselijke sufferdje.

Communicatie begint bij het begin. Het begint bij de *inhoud*. Wat heeft de kerk te vertellen? Wat is de boodschap? Welke uitstraling wil de plaatselijke gemeente hebben? Wat hebt u te bieden?

Kom met — met alle respect — niet aan met de Bijbel of het Evangelie. Dat staat, hoop ik, niet ter discussie.

Dat is, veronderstel ik, een vanzelfsprekend uitgangspunt. Nee, de kernvraag is hoe u dat in uw situatie, in uw gemeente vertaalt? *Wat voor gemeente, wat voor kerk wilt u zijn?* Dat zijn vragen die voorafgaande aan elk communicatieplannetje moeten worden beantwoord.

Wilt u een missionaire gemeente zijn dan straalt u iets anders uit dan als u besluit in de eerste plaats dorpskerk te zijn. En als u sociaal en diaconaal werk ziet als een belangrijk missie, communiceert u anders dan gemeenten die veel meer nadruk leggen op schrift en belijdenis. Wat ook een verschil maakt, is of u iets bijzonders wilt met jongeren, met migranten wellicht...

Om die *kernboodschap vast te stellen*, moet je — derde advies — in de slag met de kerkenraad. Met de predikant natuurlijk. Er komt vast en zeker ook een gemeenteavond bij kijken. Ja, dat is best een lastige exercitie. Maar het is nodig om het draagvlak te vergroten — en het loont.

Communicatie van de kernboodschap

Het werk begint daarna echt... Die kernboodschap kleurt, misschien wel letterlijk, de website, de kerkbood-nieuwe-stijl. Het doortrekt de zondagse vieringen, van de verkon-diging tot de koffie-na-afloop, van de muziek tot het woord. Het is bepalend voor de bijeenkomsten die

je organiseert, de avonden die je belegt, de activiteiten — binnen en buiten de kerk — die je onderneemt, de acties die je initieert of steunt. Vanuit zo'n *totaalbeeld* kun je gemakkelijker, geloofwaardiger en vooral ook overtuigender communiceren. Uiteenlopend van speciale diensten — via persberichtjes, mails en twitters — die je onder de aandacht brengt van stad, gemeente of wijk tot collecten met een bijpassende bestemming die je op alle mogelijke manier aanprijst.

Die eigenlijke communicatie is op zich al lastig. Maar zonder een centrale boodschap — noem het een rode draad, wat mij betreft — maak je het jezelf nog lastiger. Het moet zo zijn dat je stukje voor stukje een puzzel legt, een puzzel die het zelfgekozen totaalbeeld van de kerk, de plaatselijke gemeente, laat zien.

Zo wordt communicatie herkenbaar, zo wordt communicatie overtuigend, zo wordt communicatie succesvol. Binnen dat raamwerk speelt de communicatie zich af.

Handvatten voor zorgvuldig communiceren

Laat me voor dat eigenlijk werk een

paar tips geven, gegroepeerd volgens de vijf klassieke W's:

1. *Wat*.
Leg kernachtig, kort en bondig uit wat je te melden hebt. Vooropgesteld wat er nieuw/bijzonder is. Lange vertogen schrikken lezers af. En halen de krant niet.
2. *Wie*.
Denk na over de doelgroep. Voor wie is het bericht bestemd, wie wil je bereiken, wie wil je oproepen? Liever een gericht schot dan een schot hagel...
3. *Waar*.
Communicatie heeft alles te maken met zichtbaarheid: waar ben je te zien, waar kan men met je praten, je ontmoeten. Bed het in een zichtbaarheidsprogramma in: Ontmoet de kerk - of de dominee, wat mij betreft.
4. *Wanneer*.
Communicatie verloopt gedoseerd. Beetje bij beetje, stap voor stapje. Overtrek niet. Liever een paar keer effectief dan in zo'n hoog tempo dat jezelf voor de voeten loopt. Maak een communicatiekalender: wat zijn goede momenten waar er iets te communiceren valt, momenten waarop we als kerk te voorschijn kunnen komen.

Duitse volkskerk verliest leden

Bijna tweederde deel van de Duitse bevolking behoort tot een christelijke kerk, zo schrijft het Friesch Dagblad van 3 augustus 2011. Dat aantal neemt jaarlijks af.

De Evangelische Kerk in Duitsland (EKD), die de grootste protestantse kerk in Duitsland is, verloor in een jaar tijd zo'n 320.000 leden. Dat blijkt in de in juli verschenen brochure van EKD met gegevens over het kerkelijk leven. Van de 83 miljoen Duitsers waren er eind 2009 ruim 24 miljoen lid van de EKD. De Rooms-Katholieke Kerk telde dat jaar een kleine 25 miljoen leden, ongeveer 267.000 minder dan in 2008. Andere kerken groeiden wel licht.

Aanzienlijk minder Duitsers gaan 's zondags naar de kerk. In 2009 bezochten ongeveer 1 miljoen mensen op zondag een protestantse dienst. Bij bijzondere gelegenheden, bijvoorbeeld 'Erntedank' (het traditionele oogstfeest) verdubbelde het aantal kerkgangers zich.

Op 'Heiligenabend' - 24 december - gaan zelfs meer dan 9 miljoen mensen naar de kerk. Alles bij elkaar genomen, stelt de EKD brochure, kan men uitgaan van 65 miljoen bezoekers aan kerkdiensten per jaar. Dat zijn echter zo'n 5 miljoen bezoeken minder dan het jaar daarvoor.

Tot 1919 behoorden nagenoeg alle Duitsers tot een kerk. In het voormalige Oost-Duitsland gaat de leegloop het snelst. In West-Duitsland is 71 procent van de bevolking lid van een kerk. In Oost-Duitsland is dat nog slechts 25 procent, aldus Friesch Dagblad.

5. *Waarom.*

De activiteiten, de bijeenkomst, de collecte - noem maar op - moet passen in het totaalbeeld. Waartoe je dit of dat doet, moet als het ware vanzelfsprekend zijn, passend in de missie die je voor jezelf hebt geformuleerd. Natuurlijk zie de kerk-die-dorpskerk wil zijn bij de jaarlijkse bloemencorso, natuurlijk is een diaconale kerk actief in het sociale werk, natuurlijk (vul maar in).

Ook de vorm en de identiteit zijn belangrijk

Communicatie is meer dan inkt en papier. Zelfs meer dan een digitale nieuwsbrief. Weet u dat een imago vooral bepaald wordt door gedrag - door de manier waarop de telefoon wordt opgenomen, door de stralende glimlach aan de balie, door de verwelcoming in de kerk op zondag, door de ontvangst bij de koffie na de dienst? Niet te onderschatten is de aankleding van de kerk: is de entree uitnodigend. Niet te vergeten — de ontvangst: word je voor of na de dienst verwelkomd. Maak een aardige folder van de kerk, van de activiteiten — zorg dat die er ligt. Gebruik momenten als zaterdagse openstelling, jaarlijkse dorpsfeesten of maandelijkse spreekuren. En nog zo veel meer.

Ik ben er van overtuigd dat u er stuk voor stuk succesvolle voorbeelden van hebt. Zullen we die 'best practices' delen?

Ja, communicatie vergt heel wat, het vergt compleet management. Het vergt in de eerste plaats, geloof ik, eenzelfde soort inzet als die van de stadsschrijver in het Efese van de apostel Paulus: scherp inzicht in wat de kerk-in-de-hoek-gedrongen nodig heeft om door te kunnen. En dat staat of valt met communicatieve overtuigingskracht.

Het is nauwelijks toeval dat de 'stadsschrijver' sinds de Nieuwe Bijbelvertaling door het leven gaat als 'stadssecretaris'. Hij verdient het te worden uitgeroepen tot schutspatroun van de kerkrentmeesters.

Gedachtewisseling

Vanuit de zaal komen verschillende reacties op het heldere verhaal van de inleider, vooral over eigen ervaringen met de moeilijkheden die

communicatie met zich meebrengt. Enkele thema's:

Het is moeilijk om kerkelijk nieuws in de reguliere pers (regionale pers, huis-aan-huisbladen) te krijgen. Als er al over de kerk wordt geschreven is dat vaak over negatieve zaken. "De kerk heeft ook nooit iets leuks te melden".

Reactie inleider: In het algemeen geldt voor journalisten: Goed nieuws is geen nieuws. Daar moeten we mee leren leven, het is onderdeel van de communicatie-uitdaging. Door zorgvuldig bovengeschetste aanpak te hanteren is er meer kans op succes. Dus: goed nadenken over je doelgroep en de boodschap daarop afstemmen. Het onderwerp van de communicatie in een breder kader plaatsen en zo mogelijk laten aansluiten bij de kernboodschap van de gemeente. En vooral ook: journalisten werk uit handen nemen (persberichten netjes aanleveren, zodanig geformuleerd dat ze het ongewijzigd kunnen gebruiken).

Moelijkheden rondom communicatie ten behoeve van geldwerving: Algemene thema's (verhoog de bijdrage) en specifieke thema's (draag bij aan de restauratie van de kerk) kunnen elkaar bijten. En hoe transparant kun je zijn in deze communicatie? Leidt dat niet tot minder bijdragen? (Een gemeente heeft net voor veel geld een kerk verkocht, hoe gaan ze nu met Kerkbalans om?).

Reactie inleider: probeer zo'n probleem in een breder verband te trekken. Leid de aandacht af naar een ander, bijvoorbeeld diaconaal thema. Duid in je communicatie de feiten en kleur ze. Heb je verhaal klaar (anticipeer op mogelijke response) en communiceer pro-actief.

Tegenvallende effecten van communicatie (een gemeente roept op om een gemeenteavond te komen maar slechts een klein percentage van de leden komt opdagen).

Reactie inleider: communicatie gaat ook over het bereiken van doelgroepen, en het hanteren van de juiste middelen daarbij. Schuw niet om veel verschillende middelen te hanteren, van (passief) plaatsing van berichten/oproepen op de website van de gemeente tot (actief)

rechtstreeks benaderen bijvoorbeeld met behulp van adresbestanden. Hoewel nog meer over communicatie kan worden gezegd en de deelnemers aan de workshop erover nog niet zijn uitgesproken, noopt de inmiddels verstreken tijd de voorzitter tot het beëindigen van de bijeenkomst, onder dankzegging aan de inleider en de aanwezigen voor hun inbreng.

Bijeenkomsten afdeling Groningen 2011 en 2012

Regiobijeenkomsten 2011 Zoals op pagina 279 van de vorige editie van "Kerkbeheer" is vermeld, zou de heer Th. Trox, gemeenteadviseur kerkbeheer Steunpunt Noord van de Protestantse Kerk in Nederland, de inleiding op deze regiobijeenkomsten voor zijn rekening nemen. Omdat hij in verband met ziekte helaas niet aanwezig kan zijn, is het afdelingsbestuur erin geslaagd de predikanten dr. H.A.H. Maat en dr. A.C. Meesters bereid te vinden het onderwerp "Het gaat mis in onze gemeenten — Wat kan de kerkrentmeester daar tegen doen?" te behandelen.

De bijeenkomsten vinden plaats op 27 oktober (Tjamsweer), 8 november (Lutjegast) en 21 november (Sappemeer). De eerder vermelde bijeenkomst van 10 november (Veendam) komt hiermee te vervallen. De bijeenkomsten beginnen om 19.45 uur.

Voorjaarsvergadering 2012

De voorjaarsvergadering van de afdeling Groningen zal op 19 april 2012 worden gehouden.

Regio-bijeenkomst Noord-Holland

Het bestuur van de afdeling Noord-Hollandse van de VKB organiseert 16 november a.s. weer een regiobijeenkomst, die in Heemskerk wordt gehouden. Alle colleges van kerkrentmeesters van de afdeling zullen binnenkort een uitnodiging voor die bijeenkomst ontvangen. Noteert u alvast de datum? Op deze avond zal de heer H. te Pas een inleiding houden over het onderwerp "Hand aan de Ploeg" Volledigheidshalve wordt hierbij verwezen naar het artikel Hand aan de Ploeg op blz. 293 van het blad Kerkbeheer van september 2011.

Kleine gemeenten, sla de handen ineen

In het Friesch Dagblad van 23 juli 2011 verscheen van de hand van mevr. Hanneke Goudappel een artikel over het aanstellen van predikanten in de komende jaren. "De tijd dat ieder dorp zijn eigen predikant had, is echt voorbij. Kleine gemeenten worden steeds meer streekgemeenten. Dorpen zullen de handen ineen moeten slaan om nog een predikant aan te kunnen stellen", aldus de heer H. de Koe, voorzitter van de afdeling Friesland van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB). De heer De Koe verwacht dat het aantal predikantsplaatsen nog meer zal inkrimpen.

Geluiden over krimp zijn er al langer, zegt gemeenteadviseur de heer A. Klomp, werkzaam in Friesland, Groningen en Drenthe. Hij heeft wel het gevoel dat het probleem in steeds meer gemeenten speelt. Gemeenteadviseur, mevr. T. Klei, die in de omgeving van Sneek en Heerenveen kerkelijke gemeenten begeleidt, signaleert dat er nog wel fulltime predikanten in kleine gemeenten zijn, maar niet zoveel meer. "De gemeenten die daarover nog beschikken, zijn toch vooral de rijke gemeenten die nog inkomsten hebben uit bezittingen, zoals land en boerderijen".

Dalend ledental

Maar ook die rijke gemeenten lopen tegen problemen aan, merkt de heer D. de Vries, hoofdbestuurslid van de VKB, op. "Voor gemeenten die een miljoen euro op de bank hebben staan — die zijn er echt nog — is de rente een belangrijke bron om de kosten te dekken. De rente is echter fors teruggelopen van ruim 5 procent naar 2 à 2½ procent", legt de heer De Vries uit.

"Ook de terugloop van het aantal leden zorgt langzaam maar zeker voor minder inkomsten. Vooralsnog is bijna ieder jaar de uitkomst van de jaarlijkse actie Kerkbalans binnen

de Protestantse Kerk in Nederland dat met minder mensen toch iets meer geld wordt opgehaald. Dat stukt echter een keer, want de categorie trouwe gevers zit vooral boven de vijftig en zestig jaar", weet De Vries. "Dat is zorgelijk voor de toekomst".

Een belangrijke factor in de sterke stijging van het aantal deeltijdpredikanten is dat in 2017 de overgangsregeling voor kleine gemeenten stopt. Vóór de totstandkoming van de Protestantse Kerk in Nederland was een predikant in een kleine gemeente goedkoper dan voor een grote gemeente. Bij de fusie is er voor een traktementensysteem gekozen waarbij alle predikanten, of ze nu in een kleine of grote gemeente staan, even duur zijn. Om de overgang van het oude naar het nieuwe systeem niet te zwaar te maken, kwam er in 2005 een overgangsregeling die in 2017 afloopt.

Minder beschikbaar

Er wordt binnen de Bond van Nederlandse Predikanten hard nagedacht over de groei van het aantal deeltijdfuncties, zegt directeur dr. F.T. Bos. "De aanstellingen moeten natuurlijk niet te klein worden. Het heeft bijvoorbeeld invloed op de beschikbaarheid. Een predikant die naast een 50 procent aanstelling voor de klas staat, kan als er een gemeentelid is overleden, niet zomaar zijn klas in de steek laten om de begrafenis te leiden". Ds. Bos meent dat de oplossing voor kleine gemeenten vooral op het gebied van samenwerking ligt. "Samen met een buurgemeente kun je bijvoorbeeld wel een fulltime of bijna fulltime predikant beroepen".

Ook de gemeenteadvisers zien kansen voor samenwerking. Om samen een predikant te beroepen is niet per se federatie of fusie nodig.

"Je kunt als gemeenten ook een combinatie vormen om gezamenlijk iemand aan te stellen", aldus de heer Klomp. Op die manier blijf je geheel zelfstandig als gemeente en behoud je je eigenheid. Deze optie kan daarom ook goed werken voor gemeenten die in hetzelfde dorp zitten, wel eens aan elkaar snuffelen, maar te verschillend zijn om samen te gaan". Klomp merkt dat lang niet alle gemeenten deze mogelijkheid kennen. "Het voordeel is dat op plaatsen waar men anders noodgedwongen enkel met een kerkelijk werker verder zou gaan, toch een predikant werkzaam blijft.

Allrounder

Ds. Bos vindt het gezamenlijk aanstellen van een predikant ook beter dan dat een dorpsgemeente een kerkelijk werker in dienst neemt. Dat is vaak aantrekkelijker omdat die goedkoper is. Ds. Bos: "Ik vergelijk het wel eens met een huisartspraktijk. Daar werken gespecialiseerde assistenten die heel veel kunnen doen. Maar hoe goed ze ook zijn in hun specialisme misschien, zelfs beter dan de huisarts, toch zou ik niet graag willen dat de huisarts vervangen wordt door deze mensen. Je hebt de allrounder met zijn specifieke opleiding nodig die het overzicht houdt.

Het probleem van inkrimping van predikanten speelt niet alleen in kleine gemeenten, zegt mevr. Klei. "Ook in plaatsen waar meerdere predikanten zijn en waar iemand weggaat, wordt de vacature niet automatisch meer ingevuld. Geregeld wordt gekeken of het ook op een andere manier kan".

Restauratie Grote of St. Gertudiskerk te Workum voltooid

Dr. J.D.Th. Wassenaar

Op 10 september jl., Open Monumentendag, werd de Grote of St. Gertrudiskerk te Workum weer in gebruik genomen, na een restauratie die ruim een jaar geduurd heeft. Tijdens die bijeenkomst werd een plaquette onthuld door mr. S. van Haersma Buma, voorzitter van de CDA-fractie in de Tweede Kamer. Ik zal uitleggen waarom juist hij daarvoor gevraagd was. Sybrand werd in Workum geboren, zijn vader was toen burgemeester van het stadje. Hij is in de Grote of St. Gertrudiskerk gedoopt. Dat was niet de enige reden waarom hij de onthulling van de plaquette mocht verrichten. Over de andere reden zou veel te vertellen zijn. Om een lang verhaal kort te maken: het is mede aan de CDA-fractie en vooral aan Van Haersma Buma (en zijn collega en lid van de vaste Kamercommissie voor Cultuur mevr.dr.s.mr. J.N. van Vroonhoven) te danken dat de Tweede Kamer in 2008 50 miljoen euro, afkomstig van een meevaller van 150 miljoen euro, extra voor restauraties beschikbaar stelde. Het betrof een eenmalige injectie, waardoor 23 monumenten gerestaureerd konden worden. Later werd de lijst met nog één uitgebreid: de St. Jan te Den Bosch.

Nadat in de jaren van 1939 tot 1951 een grote restauratie van de Grote of St. Gertrudiskerk in Workum was uitgevoerd, die met een omstreden herinrichting van het gebouw gepaard gegaan was, ging het bij de laatste restauratie vooral om herstel van de glas-in-loodramen en om aanpak van het versleten leidendak en van de houten kap, die door insecten was aangetast. Ter gelegenheid van de restauratie verscheen een prachtig boek met inleidende bijdragen (over de kerk in het stadsbeeld van en over andere monumenten in Workum) en artikelen die betrekking hebben op de restauratie: over het proces vooraf, over de directievoering, voorbereiding en uitvoering, over restaureren, over bouwgeschiedenis en

archieffonderzoek, over vakmensen over hun werk, over het leven boven de gewelven en over stagelopen bij de restauratie. Het is niet alleen boeiend om te lezen, het is ook leerzaam voor anderen die met het restaureren van een kerk te maken hebben of krijgen. Het boek is met ongeveer dertig kleurenfoto's verlichtigd. Nog iets: er wordt een cd bijgeleverd met orgelmuziek door Dick Klomp, gespeeld op het grote Jan Harmensorgel uit 1697 en het J.P. Küncelorgel uit 1784, dat sedert 2005 in het koor van de kerk staat.

Aalt Landman en Jitze Zietsma (samenstellers), *St. Gertrudiskerk Workum*. De restauratie 2010/2011 (Easterein 2011); gebonden uitgave, 48 p. Het boek is voor 12,50 euro

inclusief verzendkosten (over te maken op bankrekeningnummer 63.58.14.544 met vermelding 'boek: St. Gertrudiskerk, de restauratie 2010/2011) te bestellen bij dhr. J. Zietsma, Vicariswei 1, 8711 GN Workum of via e-mailadres rc-gertrudiskerk@home.nl.

Het kan ook afgehaald worden bij dhr. A. Landman, Hearewei 31, 8711 GC Workum, dan voor 10 euro.

Dr. J.D.Th. Wassenaar was van 1996 tot 2004 als predikant verbonden aan de hervormde gemeente Workum en de Samen op Weg-gemeente It Heidenskip. Hij was redacteur van het boek 1951 St. Gertrudiskerk Workum 2001 (Workum 2001).

De orgelbank

De orgelbank van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer biedt plaatselijke gemeenten de mogelijkheid hun pijporgel te koop aan te bieden. Geïnteresseerden kunnen specifieke informatie over de aangeboden orgels opvragen.

Afgelopen maand is het 9 stemmen tellende Verschueren-orgel uitgeschreven dat binnenkort een nieuwe bestemming krijgt in Oud-Beijerland. Na verwerking van deze mutatie zijn er in de Orgelbank nog 6 instrumenten te koop.

Voor gedetailleerde informatie over de orgelbank kunt u contact opnemen met: Centraal Bureau VKB Tel. (078) 6393663, E-mail n.dejong@kerkrentmeester.nl of raadpleeg het actuele aanbod op onze website www.kerkrentmeester.nl.

De kerken als arbeidsmarkt: een onderzoek

De Bond van Kerkelijke Medewerkers (BKM) en de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) voeren dit najaar samen een onderzoek uit naar de Protestantse Kerk als arbeidsmarkt. Colleges van kerkrentmeesters worden van harte uitgenodigd aan dit onderzoek deel te nemen. Deelnemen is eenvoudig: met een digitaal in te vullen enquêteformulier op de websites van de VKB en de BKM.

Arbeidsmarktonderzoek vormt in de sector 'kerkelijk werk' een nog onbetreden pad, zeker op het niveau van de plaatselijke gemeenten. Er zijn weinig gegevens beschikbaar over de omvang van de werksector, van het aantal arbeidsplaatsen en over de diverse beroepen in deze sector.

Ook over ontwikkelingen met betrekking tot instroom en uitstroom van medewerkers zijn slechts indrukken beschikbaar die niet zijn gebaseerd op cijfers. Het is dan ook binnen de sector niet mogelijk om arbeidsmarktbeleid te ontwikkelen of werkers gefundeerde adviezen te verstrekken. De CNV-Bond BKM en de VKB willen een bijdrage leveren aan de kwaliteit en de perspectieven van de werksector, dus van het betaalde, professionele werk in de plaatselijke gemeenten. Op grond hiervan kwam de wens op tot het verrichten van een praktisch gericht arbeidsmarktonderzoek. Het onderzoek is een vervolg op de succesvolle samenwerking van BKM, VKB en Dienstenorganisatie PKN (HRM) die resulteerde in de publicatie *'Werken in de Kerk'*.

Vele werkers op het kerkelijk erf zijn werkzaam in een kleinschalige setting, zonder collega's of met een of enkele collega's temidden van de vele vrijwilligers in plaatselijke gemeenten van de kerk. We hebben het dan over uiteenlopende typen (mede)werkers, waaronder ook kosters en kerkmusici. Gezien hun specifieke positie hebben we het in dit onderzoek niet over de predikanten. Het plaatselijk kerkbestuur is de werkgever van de medewerkers maar vervult die rol niet altijd op een expliciete en eenduidige manier. Omdat ambtsdragers regelmatig wisselen, is er bovendien niet altijd sprake van continuïteit in de uitoefening

van de werkgeversfunctie. Dit brengt met zich mee dat er nogal eens sprake is van beperkte aandacht voor deskundigheidsbevordering en nascholing. In een kleinschalige werksetting kan tevens een slechts beperkte beroepsmobiliteit worden geboden. Overigens geldt dat werkers vaak bewust hebben gekozen voor werken in de kerk, dat ze heel gemotiveerd zijn en een arbeidsvreugde ervaren die mede bepaald wordt door het specifieke karakter van de kerk als werkgevend organisatie.

Ledenverlies en bezuinigingen van de kerken brengen een grotere druk met zich mee op het rendement van de betaalde, professionele arbeid voor de kerk als organisatie. Daardoor groeit het belang voor werkgevers en werknemers om aandacht te schenken aan de organisatie van de kerkelijke arbeidsmarkt en aan de kwaliteit van de arbeid en van de beroepsuitoefenaren in deze sector.

Doelstelling van het onderzoek is dus om de kerkelijke arbeidsmarkt als terrein nader te bepalen en af te grenzen, en om de samenstelling ervan naar beroepen, functies en functieniveaus in kaart te brengen. En tevens om enkele kerncijfers te verzamelen over uitstroom en instroom in de kerkelijke arbeidsmarkt als geheel en in onderdelen ervan. En tenslotte om enkele trends en prognoses omtrent de ontwikkelingen binnen de kerkelijke arbeidsmarkt af te leiden en te formuleren, welke bouwstenen kunnen leveren voor de vorming van beleid en het geven van advies.

Uitgaande van deze doelstelling is voorgesteld als concreet product toe te werken naar een 'monitor', die (in eerste aanleg en daarna mogelijk periodiek) de cijfers en overige

uitkomsten uit dit onderzoek weergeeft, en welk instrument als basis kan dienen, zowel mogelijk voor vervolgonderzoek als voor het vormen van beleid en uitbrengen van advies.

Wat betreft beleid en advies, denken we aan materiaal en tips voor kerkelijke werkgevers en werknemers om er maatregelen op te baseren in de zin van personeelsbeleid, werving, scholing, loopbaanbegeleiding e.d. Daarbij denken we tevens aan een aspect als de functie van betaald werk voor de kerkelijke gemeenten en de consequenties daarvan voor werken aan ontwikkeling en kwaliteit ervan. Maar ook aan de prognose op het gebied van uitstroom en aan maatregelen die dit wenselijk maakt op het gebied van gewenste instroom, behoud en ontwikkeling van deskundigheid e.d.

Informatieverzameling zal plaatsvinden door middel van een enquête die gepubliceerd zal worden op de websites van BKM en VKB (www.cnvbkm.nl en www.kerkrentmeester.nl). Vertegenwoordigers van plaatselijke gemeenten wordt verzocht de vragen in te vullen. Dat kost op zichzelf niet zoveel tijd. Wel moet men daartoe misschien de gegevens van de eigen gemeente vooraf even op een rij zetten maar dat is ook handig voor het eigen overzicht. De enquête kan tussen half oktober en het einde van het kalenderjaar worden ingevuld. De onderzoeksgroep verwacht daarna enige maanden nodig te hebben voor de verwerking. De uitkomsten komen ter beschikking van alle deelnemende gemeenten. Bij voorbaat danken wij ieder voor hun medewerking.

Namens het hoofdbestuur van de VKB,

Mr. P.A. de Lange, voorzitter
Drs. C. de Raadt, secretaris

Toekomst voor de Noorderkerk van Ede?!

R.M. Belder

Tijdens de monumentendag van zaterdag 10 september jl. waren er weer vele honderden kerken ter bezichtiging voor het publiek opengesteld. Dit zijn bij uitstek de gelegenheden dat monumentale kerkgebouwen worden bezocht door vele duizenden mensen die niet of in mindere mate kerkelijk betrokken zijn. Dat was ook het geval in de Noorderkerk van Ede, waarin de gereformeerde kerk van Ede op 9 januari 2011 de laatste kerkdienst hield. In het kader van de noodzakelijke herstructurering zag de Algemene Kerkenraad zich genoodzaakt om o.m. dit kerkgebouw af te stoten.

Protestants kerkinterieur

De Noorderkerk, tegenwoordig een gemeentelijk monument, werd op 17 december 1903 door de gereformeerde kerk van Ede in gebruik werd genomen. Architect A. Kool te Ede kreeg daarvoor destijds de opdracht. Hij ontwierp een kruiskerk met een bij de viering geplaatste toren met portalen en twee vergaderlokalen. Uit het bestek is op te maken dat het door Kool ontworpen interieur aansloot bij de klassieke inrichting van het protestantse kerkinterieur: een centraal opgestelde preekstoel, de ruimte daar omheen afgescheiden door een doophek met daarbinnen aan weerszijden de banken voor de ambtsdragers. De preekstoel met trap en met panelen op de kuip, moest uitgevoerd worden in vurenhout. Boven de preekstoel kwam een orgelgalerij die tevens als klankbord dienst zou gaan doen.

In de jaren 1920-1930 was er een grote toestroom van in Ede gelegerde militairen. Het kerkgebouw bood hiervoor niet voldoende zitplaatsen en men ging over tot het bouwen van galerijen aan noord- en

zuidzijde. De kerk behoefde niet zelf voor de kosten op te draaien, want de ene galerij was een geschenk van de firma Tulp te Ede, terwijl de andere betaald werd door het toenmalige Ministerie van Oorlog.

Verkoop

Als gevolg van de ongunstige financiële perspectieven, besloot in de zomer van vorig jaar de Algemene Kerkenraad tot verkoop van onder meer de Noorderkerk. Al enkele jaren beraadde de kerkenraad zich op de verkoop van één of meer van haar zes kerkgebouwen. Besloten werd het gebouw te verkopen aan een projectontwikkelaar. Die verkoop heeft plaats gevonden aan Alvis Vastgoed dat van plan is het gebouw te renoveren. De heer L. Peereboom, projectontwikkelaar bij Alvis Vastgoed, vertelde op 10 september jl. dat hij van harte de wens van de inmiddels gevormde "Stichting Noorderkerk Ede" ondersteunt om het gebouw, dat in deze wijk van Ede erg beeldbepalend is, een herbestemming te geven die past in deze Edese buurt. "De gevormde Stichting, onder voorzitterschap van de heer Van Soest, zal er alles aan doen om met

De uit 1903 daterende Noorderkerk van Ede.

een goed plan te komen dat levensvatbaarheden biedt voor een passende herbestemming van de Noorderkerk. In het gebouw zullen activiteiten worden gehouden zoals concerten, symposia, vergaderingen, verjaardagen, uitvaarten. Maar het gebouw biedt ook passende mogelijkheden voor kantoorfaciliteiten", aldus de heer Peereboom, die zegt dat de Stichting tot eind 2011 de gelegenheid heeft in een passende herbestemming te voorzien.

Schitterend orgel

De secretaris van de Stichting Noorderkerk Ede, mevr. I. Kerkstra, wijst er op dat de kerk over een schitterend orgel beschikt dat in

1918 werd geplaatst. Het orgel, dat in 1882 door de firma L. Ypma & Co uit Alkmaar was gebouwd, stond in de katholieke kerk van Limmen (NH). "Maar bij plaatsing van het orgel in de Noorderkerk van Ede is het front iets gewijzigd. Het Caeciliabeeld in het pijpenveld middenonder werd verwijderd en vervangen door een niet sprekend pijpenveld. Dat was ter camouflage van het verwijderde beeld", merkt mevr. Kerkstra op.

"Deze wijk heeft erg veel behoefte aan een gebouw met mogelijkheden zoals alleen de Noorderkerk die kan bieden. Het is zeer geschikt om allerlei activiteiten in de culturele sector te houden, maar biedt verder uitstekende mogelijkheden voor culturele activiteiten, jubilea, trouwdiensten, uitvaarten, e.d."

Zij wijst in dit verband op een locatie waarin een verzameling van LP's en verdere informatie ligt over bekende organisten als Feike Asma, Piet van Egmond, Cor Kee en Klaas-Jan Mulder. "Misschien kunnen we hier een kleine tentoonstelling opzetten van deze bekende Nederlandse organisten. Verder is het gebouw uitermate geschikt voor het doel waarvoor het gebouw destijds is gebouwd: kerkelijk gebruik", aldus mevr. Kerkstra.

Mevr. I. Kerkstra.

Tijdens het gesprek met haar dienden zich twee personen van een kleine kerkgemeenschap aan met het verzoek of het gebouw op zondag te huren is voor het houden van kerkdiensten. Zij moest hen helaas nog even teleur stellen, omdat het nog niet zeker is hoe de status van de Noorderkerk er op 1 januari 2012 uit zal zien.

Het in 1882 gebouwde orgel.

Subsidie voor onderzoek

De voorzitter van de Stichting Noorderkerk Ede, drs. G. van Soest, deelt mee dat het stichtingsbestuur, waarin o.m. ook drs. A. Welgraven, de toenmalige voorzitter van het Comité Jaar van het Religieus Erfgoed 2008 zitting heeft, met voortvarendheid aan de slag gaat.

Drs. G. van Soest.

"We hebben ons goed laten voorlichten door gemeenten die al eerder met afstoting en herbestemming te maken hadden. De provincie Gelderland heeft subsidie beschikbaar gesteld en vrijwel zeker volgt de gemeente Ede, om te onderzoeken of de Noorderkerk exploitabel te maken is. De vooruitzichten en perspectieven zijn zeer positief. Ik verwacht dat onze Stichting het gebouw na 1 januari 2012 in eigendom gaat overnemen of eventueel de Noorderkerk gaat

huren. Dan hebben we bereikt wat we wilden bereiken, namelijk het behoud en hergebruik van dit cultuurhistorisch kerkgebouw voor deze wijk in Ede. Het motto van Monumentendag 2011 "Oud gebouw — Nieuw gebruik" is dan ook zeker van toepassing op de Noorderkerk", aldus de heer Van Soest.

Veel belangstelling

Tijdens de afgelopen Monumentendag heeft het bestuur enkele mogelijkheden laten zien van activiteiten die bij een eventueel hergebruik permanent kunnen plaatsvinden. De dag werd om 10.00 uur met klokgelui geopend en vervolgens traden diverse muziekgroepen op. Om 12.30 uur was er een Middag-pauzedienst naar het model van de Alle-Dag-Kerk aan het Begijnhof te Amsterdam die erg veel bezoekers trok. In de kerkzaal en de bijzalen waren diverse kunstwerken tentoongesteld, die volop in de belangstelling stonden.

"Ieder muzikaal evenement trok zo'n 60 tot 80 mensen. Ik schat dat we, inclusief de druk bezochte Middagpauzedienst, vandaag bijna 500 mensen hebben gehad die onze Noorderkerk een bezoek brachten.", aldus een zeer enthousiaste mevr. Kerkstra van de Stichting Noorderkerk Ede.

Enkele beleidszaken van de RPG

Deze zomer bracht de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving (RPG) het verslag uit van de actie Kerkbalans 2011 die onder het motto "Een kerk is van blijvende waarde" van 16 tot 30 januari 2011 gehouden werd. In deze editie van "Kerkbeheer" wordt het eerste deel opgenomen.

Doelstelling

De RPG stelt zich ten doel het bevorderen en stimuleren van de geldwerving ten behoeve van het kerkenwerk in de plaatselijke gemeenten. De belangrijkste activiteit op dit vlak is het ondersteunen van de actie Kerkbalans, de belangrijkste inkomstenbron van de gemeenten in de Protestantse Kerk. Deze interkerkelijke actie wordt gecoördineerd door de Interkerkelijke Commissie Geldwerving (ICG), waarin de RPG met twee leden en twee adviseurs vertegenwoordigd is.

Kerkbalans Nieuwe Stijl

Vijf jaar geleden introduceerde de ICG de vernieuwde strategie van Kerkbalans — Kerkbalans Nieuwe Stijl (KBNS). Kernbegrippen daarvan zijn *verbreden* (randkerkelijken en niet-betalende leden uitdagen om aan Kerkbalans te gaan bijdragen) en *verdiepen* (betalende leden vragen om een extra inspanning).

In het jaarlijkse onderzoek naar de effecten van Kerkbalans bij plaatselijke gemeenten zijn in 2011 nieuwe vragen over Kerkbalans nieuwe stijl opgenomen. Uit de antwoorden blijkt dat gemeenten op grote schaal elementen daarvan toepassen. Later dit jaar wordt het rapport van de Evaluatie Kerkbalans Nieuwe Stijl van de Interkerkelijke Commissie Geldwerving verwacht.

Kerkbalans adviseurs

Ter ondersteuning van de invoering van de nieuwe strategie is een vijftal vrijwilligers Kerkbalans adviseurs actief. Zij kunnen gemeenten die Kerkbalans Nieuwe stijl willen gaan toepassen een maatwerkadvies

geven, dat in een tweetal bezoeken (meestal eerst aan het college van kerkrentmeesters, daarna aan de hele kerkenraad) vorm krijgt. Tot 2008 werden de kosten van inschakeling van deze adviseurs gedekt door een subsidie van de Protestantse Kerk in Nederland; vanaf 2009 wordt aan gemeenten een beperkte kostenvergoeding gevraagd.

In het verslagjaar nam Henk Geljon, gedreven Kerkbalans adviseur van het eerste uur, afscheid. Zijn rayon wordt tijdelijk waargenomen door de Kerkbalans adviseurs Rook Belder en Albert de Boer.

Geldwervingsstrategie Protestantse Kerk in Nederland

Door de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland (DO) is onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een nieuwe integrale geldwervingsstrategie. De strategie is gericht op verbetering van de samenwerking tussen de plaatselijke gemeente en de bovenplaatselijke dienstenorganisatie in de geldwerving en verhoging van de fondsenwervende productiviteit, zowel plaatselijk als landelijk, waardoor processen worden verbeterd, kosten worden gedrukt en schaalvoordelen worden behaald.

Momenteel wordt de strategie getoetst aan de hand van een aantal daartoe opgezette proefprojecten, in samenwerking met plaatselijke gemeenten. En vanaf begin 2011 biedt de Protestantse Kerk in Nederland ondersteuning aan colleges van kerkrentmeesters bij mailings aan gemeenteleden. De RPG heeft een aantal malen advies

verstrekt over deze onderwerpen. Samenstelling van de RPG
De Raad is nog altijd op zoek naar een geschikte kandidaat om de vrijkomende functie van voorzitter te vervullen. Naar verwachting gaat deze zoektocht dit jaar resultaat opleveren. Tevens zullen nog twee andere vacatures voor leden worden ingevuld, waarvan één uit de gelederen van het hoofdbestuur van de VKB.

De actie Kerkbalans 2012

Het verslag van de RPG wordt afgesloten met een passage over de actie Kerkbalans 2012. Vanaf 2012 zullen het campagnebeeld en het campagnethema van Kerkbalans ingrijpend worden aangepast. Het nieuwe thema luidt: **Wat is de kerk mij (jou/u) waard?** Gemeenteleden, betalend en niet-betalend, worden uitgedaagd over die vraag na te denken.

Het nieuwe thema wordt met verfrissende fotografie en gevat in een tekstballon met een kenmerkende, in de toekomst herkenbare, vormgeving uitgewerkt. Een nieuw element in het Kerkbalans materiaal dat kan worden besteld, is de zgn. Inspiratiekrant, die colleges kunnen uitreiken aan de Kerkbalans vrijwilligers maar die zodanig is opgezet dat hij ook aan alle gemeenteleden kan worden beschikbaar gesteld. Ook het downloaden van de beelden en teksten vanaf de website www.kerkbalans.nl van de nieuwe campagne wordt weer mogelijk.

De RPG raadt de colleges van kerkrentmeesters met klem aan bij de actie weer gebruik te maken van het landelijke Kerkbalans logo en de landelijke campagnebeelden. Daarmee profiteren zij van de kracht van een sterk merk: Kerkbalans! aldus de voorzitter en de secretaris van de RPG, resp. G.J. Robbmond en M. van Seventer.

Solidariteitskas: Verantwoordelijk voor elkaar

In het maandblad "Kerkinformatie" van oktober 2010 stond onderstaand artikel waarin de voorzitter van de Kamer van Steunverlening, mev. E.J. Steensma-Dijk, uiteenzet waarom de Protestantse Kerk in Nederland een solidariteitskas heeft. Omdat deze materie niet voor alle kerkrentmeesters even duidelijk is, nemen wij dit artikel met instemming in zijn geheel over.

'Als plaatselijke gemeente ben je deel van de landelijke kerk en verantwoordelijk voor elkaar en het geheel.' Dat zegt Elly Steensma, voorzitter van de Kamer voor de Steunverlening en lid van de Commissie Solidariteitskas. Zes jaar geleden werd de Solidariteitskas in het leven geroepen. Uit die kas kunnen plaatselijke gemeenten steun krijgen. De criteria voor steunverlening zijn onlangs aangescherpt.

Steunverlening is tijdelijk

Solidariteit, dat begrip is voor Steensma heel belangrijk. 'Daar begint het mee: als plaatselijke gemeente verantwoordelijkheid dragen voor de kerk als geheel, dus ook voor andere gemeenten.' Als een gemeente door omstandigheden tijdelijk niet 'zelfvoorzienend' kan zijn, kan ze een beroep doen op de Solidariteitskas. Die steunverlening zal altijd een tijdelijk karakter hebben, dus als overbrugging dienen.

De Solidariteitskas wordt gevuld door een verplichte afdracht door elke gemeente van een vast bedrag per belijdend lid. In de afgelopen jaren zijn er heel wat aanvragen voor steun uit de Solidariteitskas binnengekomen. De Kamer voor de Steunverlening bepaalt uiteindelijk welke aanvragen gehonoreerd worden. Deze 'Kamer' bestaat uit deskundige onafhankelijke vrijwilligers. Dit zijn dus geen medewerkers van de landelijke dienstenorga-

nisatie. Steensma benadrukt dit graag. 'Er wordt wel eens gezegd dat "Utrecht" bepaalt wat er met al het geld van plaatselijke gemeenten gebeurt, maar dat is hier niet het geval.'

Eerst mensen, dan stenen

In de Solidariteitskas komt ongeveer 6,7 miljoen euro op jaarbasis beschikbaar. Dit bedrag is voor het grootste deel (4,3 miljoen) beschikbaar voor steun aan gemeenten bij de vervulling van hun kerntaken. Daarbij geldt een zekere rangorde, waarvan 'een voldoende mate van pastoraat in de gemeente' de hoogste is. De andere 2,4 miljoen worden besteed aan vormen van bovengemeentelijk pastoraat. De criteria voor steunverlening zijn onlangs als gevolg van de besluiten over het beleidsrapport 'De hand aan de ploeg' ('Commissie Veerman') aangescherpt. Deze commissie stelde dat aanvragen die zich richten op het veilig stellen of verbeteren van het gemeente zijn vóór aanvragen gaan die zich richten op het in stand houden van het kerkgebouw. Ook vroeg deze commissie bijzondere aandacht voor kleine gemeenten. Om voor een bijdrage uit de Solidariteitskas in aanmerking te komen zullen ze organisatorisch moeten samenwerken met andere gemeenten. Pas als deze samenwerking niet voldoende waarborg is voor een vitale gemeente, kan aanspraak worden gemaakt op de Solidariteitskas.

'Het zijn accentverschillen', zegt Steensma. 'Het oude beleid blijft bestaan, het nieuwe beleid wordt toegevoegd. De grootste verandering is dat er wordt ingezet op samenwerking. Er zal altijd gekeken worden naar de levensvatbaarheid van de gemeente. De opbouw van de gemeente is meer doorslaggevend dan het in stand houden van een monument: dat is geen core business van de Protestantse Kerk. Er

kunnen natuurlijk veranderingen in het kerkgebouw nodig zijn die de gemeenteopbouw ten goede komen. Daar zal goed naar gekeken worden. Maar verder geldt dat de steun gericht moet zijn op mensen, meer dan op stenen. De kerntaken van de plaatselijke gemeente moeten goed kunnen worden uitgevoerd.' Pastoraat, diaconaat en missionair werk, 'kerk naar buiten' zijn, gaan dus vóór aanvragen die zich richten op het in stand houden van het gebouw.

De aangescherpte criteria voor steunverlening worden in een folder toegelicht. Die zal, met een begeleidende brief, naar plaatselijke gemeenten worden verstuurd.

Solidariteitskas

Voor elk belijdend lid van de plaatselijke gemeente gaat nu nog € 5,- naar de Solidariteitskas. De synode moet nog definitief besluiten of en wanneer die bijdrage verhoogd gaat worden naar € 7,50. Wat per jaar niet wordt uitgegeven uit deze kas, gaat naar de bestemmingsreserves. De Solidariteitskas is dus 'van gemeenten, voor gemeenten'.

Voor nadere informatie over de Solidariteitskas kan men contact opnemen met het Bureau Steunverlening, Postbus 8504, 3503 RM Utrecht, tel. (030) 880 16 13.

Kwarte eeuw kerkenpad in Zuidoost-Drenthe

De gereformeerde kerk van Aalden. Het Reformatorisch Dagblad van 5 augustus 2011 meldt dat kerken in Zuidoost-Drenthe deze zomer voor de vijftiendertigste keer hun deuren openen tijdens het Klein Kerkenpad. Het verslag: de tocht begon in de oude hervormde kerk van Oosterhesselen, waarvan niemand precies weet wanneer die gebouwd is. "Geen honden in de kerk", waarschuwt een bordje aan de deur. Aan de voet van de bakstenen toren, een paar meter verderop, verkoopt zangkoor Con Amore zelfgebakken kniepertjes. Halverwege de middag is de voorraad wafeltjes al op.

Het godshuis stamt uit de middeleeuwen en is waarschijnlijk ergens rond 1400 gebouwd. Vroeger waren de kerk en de toren met elkaar verbonden, maar het priesterkoor — waar de mis werd bediend — is ooit ingestort, of door soldaten vernield. In de kerk is een expositie te zien over engelen „in al hun hoedanigheden“. Er liggen boeken en kaarten met engelen erop, en heel veel stenen beeldjes. Op een tafel voor de preekstoel staat een vaas met takken waaraan engelen aan touwtjes hangen. Gemeentelieden verkopen Fair Trade producten: biologische koffie, stroopwafels en chocolade, en 'eerlijke' hagelslag.

Fietsroute

Behalve de kerk in Oosterhesselen deden er nog zeven kerken in de gemeente Coevorden mee aan de vijftiendertigste editie van het Klein Kerkenpad op 14 en 21 juli. Ook hervormde en gereformeerde kerken in Coevorden, Dalen, Sleen, Aalden, Zweeloo en Gees zetten de deuren open voor het publiek. In elke kerk lag een auto- en fietsroute klaar.

Het kerkenpad ontstond in de jaren tachtig door het gelijknamige televisieprogramma van de NCRV. „Dat was een groot succes“, zegt

De gereformeerde kerk van Aalden.

Annie Dekker van de werkgroep kerkenpad Zuidoost-Drenthe. „We dachten: dat kunnen wij ook. Het kerkenpad begon met vier, vijf kerken en nu zijn dat er acht.“

Als het weer een beetje meezit, trekken de deelnemende kerken al snel meer dan honderd bezoekers per dag. „Maar je merkt wel dat mensen eerder een oude dan een nieuwe kerk binnengaan.“ Volgens haar hebben de meeste bezoekers een kerkelijke achtergrond, maar soms komen ook voorbijgangers even kijken. „We proberen kerk te zijn voor iedereen.“

In de hervormde kerk van Dalen speelt de organist psalmen en gezangen. Er is een expositie over doopjurken. Een paar meisjes komen even kijken naar de jurk waarin ze vroeger zijn gedoopt. Een doopjurk, in bezit van een kinderloos echtpaar, is zeven keer gebruikt voor kinderen van de gemeente. Het middeleeuwse godshuis in Sleen ligt op de Brink, wat verscholen tussen hoge bomen. De eerste predikant van de gemeente was Menso Alting, die hagenpreken hield bij het hunebed "De papeloze kerk", nog steeds te

vinden aan de weg tussen Sleen en Schoonoord.

Klokgelui

De vijftiende-eeuwse kerktoeren is met 67 meter - inclusief de vergulde haan - de hoogste van Drenthe. Gezinus Hilbrands, voorzitter van de Stichting behoud monumentale kerk Sleen, neemt af en toe een paar bezoekers mee naar boven. Er hangen twee klokken die iedere zaterdagavond om zes uur de week uit- en de nieuwe inluiden. Dat is het moment waarop de oude Sleners zeggen: „De dominee trekt een schoon hemd aan“, aldus het bericht in het Reformatorisch Dagblad.

Vorbereidingen Actie Kerkbalans 2012

We schrijven oktober 2011, en veel kerkrentmeesters zijn al druk bezig met de voorbereidingen van Kerkbalans 2012. En terecht, want een zorgvuldige voorbereiding leidt altijd tot een succesvollere actie. Graag willen wij in dat verband nog eens de aandacht vragen voor enkele, deels nieuwe elementen in de actie Kerkbalans 2012:

Publiciteit

De vernieuwing van de Kerkbalans campagne, met nieuwe campagnebeelden en een nieuw thema, vormt een extra aanleiding om dit jaar flink aan te pakken met Kerkbalans publiciteit. Want publiciteit is belangrijk. Het vestigt de aandacht op Kerkbalans, niet alleen bij de trouwe bijdragers maar bij alle gemeenteleden en (niet onbelangrijk) ook bij andere inwoners van uw woonplaats die best mogen weten dat er een actieve kerkelijke gemeente in hun omgeving werkt. Publiciteit voor Kerkbalans motiveert ook de vele vrijwilligers die voor uw actie worden ingeschakeld.

Zoals ieder jaar wordt ook landelijke publiciteit voor Kerkbalans gemaakt, dit keer met een advertentiecampagne in verschillende nationale dagbladen. Deze campagne ondersteunt alle plaatselijke initiatieven die door de gemeenten zelf worden ontplooid. Daarbij kunt u natuurlijk gebruik maken van alle door de landelijke Kerkbalans organisatie beschikbaar gestelde materialen (te bestellen met het in augustus aan u gezonden bestelformulier, of online via www.kerkrentmeester.nl of www.kerkbalans.nl).

Al eerder benadrukten wij het belang van spandoeken of banieren die veel aandacht van passanten van uw kerkgebouw krijgen. Daarnaast zijn er de posters, dit jaar vernieuwd en zó mooi dat gemeenteleden ze graag voor hun eigen raam willen

hangen. Voor het eerst is het zelfs mogelijk uw eigen poster te bestellen, met een zelf gekozen afbeelding (informatie via het bureau van de VKB 078-6393666 of info@kerkrentmeester.nl).

Een belangrijk medium ter ondersteuning van uw actie vormen de huis-aan-huisbladen die uw gemeentelieden iedere week ontvangen. De redacties daarvan nemen graag kopij op van plaatselijke organisaties, óók kerken! Een leuk stukje over Kerkbalans, bij voorkeur opgeluisterd met een interview met een Kerkbalans vrijwilliger (mét foto) wordt meestal wel geplaatst en kan zich verheugen in een groot lezerspubliek. Adressen van redacties van h-a-h bladen uit uw omgeving vindt u gemakkelijk door de titel van het betreffende blad in Google in te tikken. Plaatsing van zo'n artikeltje vergt overigens wel wat overleg met buurgemeenten en parochies die ook in het verspreidingsgebied van de betreffende karnt liggen.

En dan is er natuurlijk uw eigen kerkblad. Wij raden u met klem aan om de komende maanden iedere maand een artikel aan Kerkbalans te wijden. De voorbeeldartikelen op www.kerkbalans.nl zijn met het oog op de vernieuwde campagne aangepast. Inhoud van de artikelen: in november een herinnering aan leden die wel toegezegd, maar nog niet betaald hebben aan Kerkbalans 2011, in december een hoofdartikel met uitleg van het nieuwe thema, in januari de aankondiging van de aftrap van de actie 2012, in februari/maart een indicatie van de eerste resultaten en in april de einduitslag met een financieel overzicht en de effecten ervan op de begroting van de gemeente.

Begroting + de mogelijkheid van later bestellen

Ieder jaar verzoeken wij u om uw Kerkbalans bestelling tijdig (dat wil

zeggen vóór 20 oktober) bij ons aan te leveren. Bestellingen die later binnenkomen worden natuurlijk wel in behandeling genomen, maar levering in december kan dan niet worden gegarandeerd.

Veel gemeenten hebben echter moeite om deze "deadline" te halen omdat de begroting, een belangrijk onderdeel in de foldertekst, pas in november wordt vastgesteld door de kerkenraad. Vandaar dat dit jaar, voor gemeenten die de bestelling online verrichten, de mogelijkheid wordt geboden om uiterlijk 20 november te bestellen. Een extra argument om uw bestelling online te doen, naast de eveneens belangrijke kostenvoordelen van online bestellen!

Inspiratiekrant

De inspiratiekrant (u kreeg hem in augustus toegezonden) is een nieuw initiatief van de landelijke Kerkbalans organisatie ICG. Hij wordt overal goed ontvangen. Er zijn gemeenten die al honderden exemplaren hebben besteld en duidelijk van plan zijn de krant niet alleen aan het Kerkbalans kader uit te reiken. Ons advies: maak gebruik van dit nieuwe medium en reik het in ieder geval aan al uw Kerkbalans lopers uit!

WeCollect

WeCollect is een samenwerking tussen de Raad voor de Plaatselijke Geldwerving RPG, JOP (de jeugd- en jongerenorganisatie van de Protestantse Kerk) en de VKB. Kerkrentmeesters worden daarin uitgedaagd het gesprek aan te gaan met de jongeren en hun (bege-)leiders in de gemeente, en een project op te zetten voor Kerkbalans 2012 waarin jongeren een voortrekkersrol vervullen. Durft u de uitdaging aan? Neem dan contact op met JOP in Utrecht (contactpersoon Jacob Stolk, tel. 030-8801880) of met uw regionale Kerkbalans adviseur (u vindt zijn gegevens in de zoekmachine van www.kerkrentmeester.nl).

Boekje over kerk Witmarsum

In het Friese Witmarsum is op 2 juli 2011 een boekje gepresenteerd over de plaatselijke hervormde koepelkerk. De kerk is in de tiende eeuw gesticht en is wereldwijd bekend vanwege Menno Simons, die als pastoor binnen de muren van deze kerk in 1536 afstand nam van de Rooms-Katholieke Kerk en zich aansloot bij de Wederdopers. Om die reden is Witmarsum een belangrijk bedevaartsoord van doopsgezinden of Mennonieten over de hele wereld.

Het boekje dat 64 pagina's telt, beschrijft de geschiedenis van de kerk en allerlei voorwerpen in en rond het gebouw. Het is voor € 10, inclusief verzendkosten € 12,50, te koop in de Koepelkerk of te bestellen bij marijkebaarda@ziggo.nl. De opbrengst is bestemd voor de Koepelkerk, aldus een bericht in het Reformatorisch Dagblad van 19 juli 2011.

Dorpskerk Vorden gemoderniseerd

De 800 jaar oude Dorpskerk in Vorden wordt ingrijpend gemoderniseerd. De inrichting wordt aangepast om het gebouw beter geschikt te maken voor de toekomst. Het kerkbestuur wil dat de kerk veel meer dan nu een spilfunctie gaat vervullen in de Vordense samenleving. De kerk wordt zo aangepast dat ook culturele activiteiten, zoals lezingen, tentoonstellingen, symposia en concerten, in de kerk onderdak kunnen vinden.

De kerk krijgt ook nieuwe verlichting. Het kerkgebouw zou straks de eerste kerk van Nederland zijn die geheel met ledlampen is verlicht, aldus een bericht in het Reformatorisch Dagblad van 12 juli 2011.

Agenda voor kerkrentmeesters

Oktober 2011

24 oktober 2011: regiobijeenkomst afdeling Friesland (Dokkum).

25 oktober 2011: regiobijeenkomst afdeling Friesland (Sneek).

27 oktober 2011: regiobijeenkomst afdeling Zeeland over Problematiek van de kleiner wordende gemeente (Tholen);

27 oktober 2011: regiobijeenkomst afdeling Groningen, onderwerp: "Het gaat mis in onze gemeenten – Wat kan de kerkrentmeester daar tegen doen?" (Tjamsweer).

31 oktober 2011: regiobijeenkomst afdeling Friesland (Franeker).

November 2011

1 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Friesland (Drachten).

7 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Zuid-Holland over De financiën van de kerk (De Bron, Alphen aan den Rijn);

7 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Drenthe (Sleen);

7 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Utrecht, "De VKB komt naar u toe" (gereformeerde kerk, Loenen a/d Vecht).

8 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Zuid-Holland over De financiën van de kerk (De Palm, Papendrecht);

8 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Groningen, onderwerp: "Het gaat mis in onze gemeenten – Wat kan de kerkrentmeester daar tegen doen?" (Lutjegast).

15 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Drenthe (Havelte);

15 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Utrecht, "De VKB komt naar u toe" (Maranatha, Benschop).

16 november 2011: najaarsvergadering afdeling Noord-Holland, onderwerp "Hand aan de ploeg" (verenigingsgebouw Heemskerk).

17 november 2011: ledenvergadering afdeling Oost-Noord-Brabant en Limburg, onderwerp "Hand aan de ploeg" (gebouw protestantse gemeente Weert);

17 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Utrecht, "De VKB komt naar u toe" (Trefpunt, Leusden-Zuid).

21 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Groningen, onderwerp: "Het gaat mis in onze gemeenten – Wat kan de kerkrentmeester daar tegen doen?" (Sappemeer).

23 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Gelderland, informatie door SKIN en SKG (De Hofstad, Apeldoorn).

24 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Gelderland, informatie door SKIN en SKG (De Wingerd, Doetinchem).

26 november 2011: vergadering hoofdbestuur VKB.

29 november 2011: regiobijeenkomst afdeling Gelderland, informatie door SKIN en SKG (Drumtse Hof, Tiel).

Met Kerkbalans het jaar rond

November

Publiciteit

Naast de folder of brief, die gebruikt wordt om gemeentelieden voor de Actie Kerkbalans te benaderen, is het ook gewenst om publicaties in het kerkblad te maken om gemeentelieden over het financiële reilen en zeilen te informeren. Om het kerkenwerk bij een bredere groep van de plaatselijke bevolking onder de aandacht te brengen, is het aan te bevelen om in december aan de redactie van een streekblad of een huis-aan-huiskrant een artikel te bieden waarin duidelijk wordt gemaakt wat de kerk voor de gemeenschap kan betekenen.

Belangrijk is om dit zoveel mogelijk in samenwerking met andere plaatselijke kerken te doen of met kerkelijke gemeenten in omliggende gemeenten. Vooral wanneer er een samenwerkingsverband van plaatselijke kerkelijke gemeenschappen of van regionale kerkgemeenschappen is, zullen veel redacties van huis-aan-huisbladen bereid zijn vóór de actieperiode ruimte in hun krant ter beschikking te stellen. Dit krijgt nog meer effect wanneer een welwillende journalist bereid is gevonden een en ander vakkundig te begeleiden.

Verder kan eraan gedacht worden om de editie van het plaatselijke kerkblad dat net voor kerst verschijnt in het teken van de komende

actie Kerkbalans te plaatsen, een z.g. Kerkbalans special. Niet met een relaas vol cijfers, maar een met feiten waaruit blijkt waarom het belangrijk is dat gemeentelieden aan Kerkbalans geven.

Media

Daarnaast kan in sommige streken van het land gebruik worden gemaakt van de hulp van regionale omroepen (radio, tv, internet, kabelkrant), die veel nieuws brengen uit de regio, waaronder ook een activiteit als Kerkbalans gerekend mag worden. Vaak is men bij het maken van een uitzending geïnteresseerd in kerngetallen, zoals het aantal kerkleden in relatie tot het aantal inwoners, het aantal vrijwilligers dat in de gemeente werkzaam is, de werkzaamheden die zij verrichten, enz. Maak ook eens vergelijkingen van deze kerngetallen met de jaren daarvoor. Hoe is de ontwikkeling? Wat zijn de gemiddelde opbrengsten per bijdrager? Wat is de opbrengst aan levend geld en hoe verhoudt zich dat tot de totale inkomsten? Door dergelijk belangrijk cijfermateriaal over de kerkelijke betrokkenheid van de leden beschikbaar te stellen, zullen programmamakers gestimuleerd worden een goede uitzending te verzorgen.

Eigen website

Tenslotte is er de eigen website waarover steeds meer kerkelijke gemeenten beschikken. De praktijk wijst uit dat er altijd wel webmasters in de eigen gemeente bereid zijn om op zo professioneel mogelijke manier de kerkelijke website te verzorgen.

Nog te spaarzaam wordt gebruik gemaakt van de vele know how die in veel gemeenten aanwezig is. Hierbij wordt niet alleen gedacht aan journalisten, maar ook aan mensen die maatschappelijk of professioneel op posities zitten die toegang geven tot de wereld van de publiciteit in de ruimste zin van het woord. De kerk heeft bij tal van mensen nog een grote goodwill. Ook bij diegenen die niet direct meelevend, maar toch welwillend en positief tegenover de kerk staan. Vaak zijn ze blij wanneer ze daadwerkelijk iets kunnen doen. Maak van deze kennis gebruik en benader deze mensen in elk geval tijdig wanneer u een beroep op hen wilt doen.

Lichte stijging fondsenwerving

De opbrengsten uit fondsenwerving zijn in 2010 gestegen met 4 pct. ten opzichte van 2009. Dat blijkt uit gegevens van het Centraal Bureau Fondsenwerving, waarbij 96 goede doelen onder de loep zijn genomen. De overige inkomsten, waaronder subsidies en bijdragen van goede doelenloterijen, zijn daarentegen licht gedaald.

De stijging van de inkomsten uit fondsenwerving kon in 2010 de daling bij de overige inkomsten nog opvangen. Hoe dat beeld er de komende jaren uit komt te zien, is nog onduidelijk als gevolg van het snijden in de subsidies, aldus een bericht in het blad "Bestuur Rendement" van juli 2011.

Januari 2012

12 januari 2012: persconferentie Kerkbalans 2012.

15-29 januari 2012: Actie Kerkbalans 2012, motto "Wat is de kerk mij waard?"

Maart 2012

26 maart 2012: jaarvergadering afdeling Drenthe.

April 2012

19 april 2012: jaarvergadering afdeling Groningen.

21 april 2012: VKB-Congres en –Beurs 2012 (NBC, Nieuwegein).

Draaginsignes bij jubilea

ZILVER

toegekend aan

Harm Jan Donker, Beilen-
Hijken-Hooghalen
27 jaar organist

Anja Cornelia van der Ploeg, Lisse
25 jaar organist

Bert Moeke, Meppel
25 jaar kerkrentmeester

Reinder Franssens, Meppel
25 jaar koster

Jan Groot, De Purmer
33 jaar kerkrentmeester-
penningmeester

J. Groot, De Purmer.

Willem van de Waal, Rhenen
25 jaar koster

Johan Wilhelm Bakker, Ouderkerk
aan de Amstel
32 jaar redacteur kerkblad en
medewerker stencilbureau

Cornelis van der Slikke, Scherpenisse
25 jaar koster

Johanna Adriana Polderman-van
Overbeeke, Scherpenisse
29 jaar beheerder Verenigingsge-
bouw "de Hoeksteen"

Cor Polderman, Scherpenisse
29 jaar beheerder Verenigingsge-
bouw "de Hoeksteen"

Naantje Antje Schepers-Jansema,
Schoonoord, 32 jaar koster

Klaas Dokter, Ried c.a.
26 jaar kerkrentmeester

K. Dokter, Ried.

GOUD MET BRILJANT

toegekend aan

Christoffel van Bruggen, Groningen
50 jaar organist

Fredeikus Regneris Hijzeler,
Grootegast-Sebaldeburen
54 jaar organist

Henk Kuiphof, Heteren
52 jaar organist

H. Kuiphof, Heteren.

Jan Biemond, De Kaag
50 jaar organist

J. Biemond, De Kaag.

Nicolaas van Delft, Katwijk aan den
Rijn
50 jaar collectant

Pieter in 't Veld, Ooltgensplaat
75 jaar bezorger, agent, scribent en
bestuurslid kerkbode "De Zaaier"

GOUD

toegekend aan

Robert Jan Bos, Kolham
43 jaar organist

Johannes Eduard Hackenitz,
Ridderkerk
46 jaar organist

J.E. Hackenitz, Ridderkerk.

Cornelis van den Boogert,
Sommelsdijk
40 jaar koster en collectant

Catharina van Veen, Valkenswaard
40 jaar organist

C. van Veen, Valkenswaard.

Cornelis Dobma, Valkenswaard
40 jaar organist

C. Dobma, Valkenswaard.

Geurt Pieter Arie Oostlander,
Zundert-Rijsbergen

G.P.A. Oostlander, Zundert-Rijsbergen.

Gerrit de Pee, Sint Anthoniepolder
30 jaar notabel, kerkrentmeester en
koster

Corry Hakkert, Waspik
30 jaar organist

C. Hakket, Waspik.

LEGPLAQUETTE
toegekend aan

Bertha Janna Johanna van der
Avoird-van Malsen, Zundert-
Rijsbergen
15 jaar koster

B.J.J. van der Avoird-van Malsen,
Zundert-Rijsbergen.

Iedere gemeente eigen e-mailadres

Tijdig mutaties doorgeven

De VKB probeert er alles aan te doen om de adressenbestanden zo nauwkeurig en betrouwbaar mogelijk te houden. Dat valt of staat echter met het tijdig ontvangen van mutaties uit de gemeenten.

Eigen e-mailadres

Datzelfde geldt voor e-mailadressen. Vaak hebben kerkrentmeesters hun privé-e-mailadres als contact-e-mail-

adres van de gemeente opgegeven. Het is veel praktischer om een speciaal e-mailadres te openen voor het college van kerkrentmeesters van uw gemeente. Bij voorbeeld: info@pkn-kerkhuizen.nl Een e-mailadres is bijna altijd kosteloos. Het biedt het voordeel dat het aan de gemeente verbonden is en dat het blijft gelden wanneer er mutaties optreden. De VKB kan u informeren over het openen van e-mailadressen.

Diefstal op begraafplaatsen

“De Begraafplaats” van juni 2011, het orgaan van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen, meldt dat koperdieven vier Hilversumse begraafplaatsen hebben geplunderd. De schade loopt in de tienduizenden euro's. Van de katholieke begraafplaats Sint Barbara in Hilversum-Zuid zijn nagenoeg alle koperen waterleidingen gestolen. Ook op de andere gemeentelijke begraafplaatsen, de Noorderbegraafplaats en de algemene Nieuwe Begraafplaats was het raak.

Onlangs meldde een college van kerkrentmeesters dat het regelmatig voorkomt dat bloemen, die door de familie op het graf zijn gelegd, gestolen werden. In het algemeen genomen is hier weinig tegen te doen. Van belang is in ieder geval de politie te waarschuwen en het hek van de begraafplaats, indien dit aanwezig is, aan het eind van de dag af te sluiten.

Verder is het denkbaar dat er overdag door enkele vrijwilligers “wacht” wordt gelopen. Men heeft dan datgene gedaan wat in redelijkheid van de beheerder van een begraafplaats mag worden verwacht.

Einde spaarloon in zicht

Het blad “Bestuur Rendement” van augustus 2011 meldt er per 1 januari a.s. een eind komt aan de spaarloonregeling. Momenteel kunnen werknemers nog maximaal € 613 per jaar belastingvrij uit hun loon sparen, maar na 1 januari kunnen zij geen geld meer inleggen. Afschaffing van deze regeling is het gevolg van de vitaliseringsregeling die in 2013 ingevoerd wordt. In deze nieuwe regeling gaan zowel de spaarloonregeling als de levensloopregeling op.

Hoe de nieuwe vitaliseringsregeling er uit komt te zien, is nog niet bekend. Het is de bedoeling dat werknemers via deze regeling kunnen sparen voor scholing en het opbouwen van een financiële buffer voor periodes dat het inkomen lager uitvalt.

Het tot 2012 gespaarde geld in de spaarloonregeling blijft wel voor vier jaar geblokkeerd. Pas na vier jaar vallen deze tegoeden vrij zonder dat hierover belasting betaald moet worden, aldus “Bestuur Rendement”.

Kerk IJmuiden-West 100 jaar

De Nieuwe kerk van de hervormde gemeente IJmuiden-West bestaat honderd jaar. Als in 1865 het Noordzeekanaal opengaat, ontstaat er rond het Sluisplein een nederzetting die kerkelijk gezien onder de hoede van de kerkenraad van Velsen valt. Van hieruit wordt in IJmuiden zondagsschoolwerk verricht en hebben er bijbellezingen plaats. Er komt een ‘Comité ter evangelisatie’.

In 1880 wordt er een eigen kerkgebouw betrokken en twee jaar later volgt de benoeming van een evangelist (godsdienstonderwijzer). In 1907 doet de eerste predikant zijn intrede.

De gemeente groeit. In 1911 komt het tot de bouw van de Nieuwe Kerk. Het bedehuis in neogotische stijl is ontworpen door de Londense architect W.F. Forsyth, aldus een bericht in het Reformatorisch Dag van 13 september 2011.

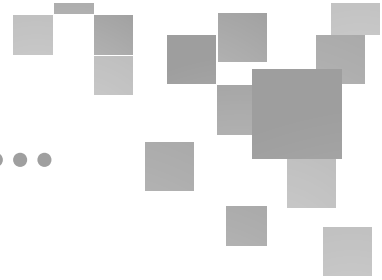
OVERLEEFT UW KERK?

Voorkom kerksluiting: herbestemming en sluitende exploitatie is mogelijk, mét behoud van ruimte voor de eredienst!

Allround advies voor kerkenraden en gemeenteleden.
Subsidie drukt de prijs.

Meer informatie: www.herbestemmingkerk.nl

Afstoten of herbestemmen... wat loont?

Veel kerkbesturen staan voor de taak een besluit te nemen over de toekomst van hun kerkgebouw(en). In de discussie over afstoten of behouden spelen vele belangen en emoties. Juist daarom is het belangrijk om een besluit weloverwogen te maken, op basis van objectieve gegevens. Want het is altijd de vraag of herbestemming of multifunctioneel gebruik haalbaar is. Wat zijn de kosten? Wat levert het op termijn op? Wat zijn de (financiële) risico's?

Effecten op de lange termijn

Bij het onderzoeken van de mogelijkheden is het vooral zaak naar de effecten op de langere termijn te kijken. Initiële keuzes en kosten werken tenslotte door in de toekomst. Neem het onderhoud van het gebouw. Het gebruik van duurzame materialen kan op de (middel)lange termijn tot grote besparingen leiden. Daarnaast moeten er voor een gezonde exploitatie tegenover de lasten ook zekere inkomsten staan. Dat vereist dat in een vroeg stadium wordt nagedacht over het gebruik van het gebouw. Wat past bij het gebouw en de omgeving, wat staat het bestemmingsplan toe, waar is vraag naar? Allemaal vragen die in samenhang met elkaar moeten worden beantwoord.

Haalbare plannen

De medewerkers van Nibag Monumentenzorg & Herbestemmen worden gedreven door de vraag hoe het herstel en behoud van gebouwen haalbaar en betaalbaar kan worden gemaakt. Door realistische plannen voor nieuw of multifunctioneel gebruik te ontwikkelen. Door mee te denken over optimaal beheer en onderhoud. En door partijen te begeleiden bij het realiseren van hun plannen.

Nibag Monumentenzorg & Herbestemmen: ondernemend in erfgoed

Nibag Monumentenzorg & Herbestemmen maakt deel uit van Nibag BV, een allround huisvestingsadviesbureau dat zich bezig houdt met het initiëren, realiseren, organiseren en beheren van vastgoedportefeuilles van organisaties met maatschappelijk vastgoed. Nibag beschikt over een gecertificeerd kwaliteitssysteem conform NEN-EN-ISO-9001:2008. Hierbij wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het op een efficiënte, veilige en milieuverantwoorde wijze verrichten van de ingenieurs- en advieswerkzaamheden. Nibag heeft vestigingen in Oldenzaal en Uden.

Meer informatie

Wilt u meer informatie of een persoonlijk gesprek, neem dan vrijblijvend contact op met Frank van der Velden. Hij is bereikbaar op 0541 58 58 58, of via monumentenzorg@nibag.nl. Meer informatie over onze dienstverlening vindt u op www.nibag.nl.

regisseur in huisvesting

Hoofdkantoor Oldenzaal
Gerard Hollinkstraat 1
Postbus 75, 7570 AB Oldenzaal

Uden
Veghelsedijk 2D & 2E
Postbus 760, 5400 AT Uden

Algemene nummers:
T 0541 58 58 58
F 0541 58 58 59

www.nibag.nl

Kreuzen Begraafplaatsbeheer

J.Boekhout, Postbus 195,
8330 AD Steenwijk
mobiel: 06-53444912
Fax (0521)382845
KvK Meppel 04059729
info@kreuzen-begraafplaatsbeheer.nl

Ons bedrijf voert diensten/werkzaamheden uit op zowel kerkelijke-, particuliere- als gemeentelijke begraafplaatsen:

- Het opgraven en ruimen van begraafplaatsen inclusief onverteerde stoffelijke resten en het desinfecteren,
- Opgraving van stoffelijke resten binnen de grafrusttermijn, volgens de richtlijnen van de milieu-inspectie,
- Opgraving in geval van eindbestemmingwijzigingen,
- Het overbrengen en herbegraven van stoffelijke resten na opgraving,
- Al onze medewerkers zijn VCA gecertificeerd.

Gaarne bieden wij u onze diensten aan en brengen, op uw verzoek, vrijblijvend een offerte uit.

www.kreuzen-begraafplaatsbeheer.nl

FLENTROP ORGELBOUW B.V.

Westzijde 57, 1506 EC Zaandam, 075-6168651
info@flentrop.nl - www.flentrop.nl

Voor grote en kleine restauraties en nieuwbouwprojecten zijn wij u graag van dienst.

Wij maken ook huisorgels en kistorgels en zijn voorzien van een onderhoudsdienst die het gehele land bestrijkt.

Pijporgels met modern of klassiek ontwerp, qua vormgeving passend in de ruimte en met een uitgekiende klankensamenstelling.

Twee recente voorbeelden: Sandar Kirke in Sandefjord, Noorwegen (boven) en het Spaarneziekenhuis te Hoofddorp (rechts).

Op zoek naar Kaarslampen?

Mat, Helder, Goud, Tipkaars

Bestel nu uw kaarslampen Online

www.gloeilampenonline.nl

tel. 0314-363856

Installatie Advies

B3 installatie advies, bouw beheer begeleiding

B3 installatie advies geeft adviezen voor onder andere verwarming en ventilatie van uw kerkgebouw.

Het behoud van het orgel, gebouw en het comfort van de kerkbezoeker staan hier bij centraal.

- Nieuwbouw
- Verbouw
- Renovatie
- Uitbreiding
- Vervanging
- Onderhoud
- Klimaat- en vochtklachten

Ratelaar 62
8446 BA
Heerenveen

Postbus 444
8440 AK
Heerenveen

T: 0513 - 65 13 46
E: info@b3installatieadvies.nl
W: www.b3installatieadvies.nl

Uw glas-in-lood, onze zorg !

- Glas-in-lood restauratie
- Nieuw glas-in-lood
- Gebrandschilderd glas-in-lood
- Glasappliqué
- Gezandstraald glas
- Glasfusing
- Grafmonumenten
- Gast-atelier voor kunstenaars

bv GlasbewerkingsBedrijf Brabant "GBB"

Kapitein Hatterasstraat 10
5015 BB Tilburg
Tel: 013-5325110
Fax: 013-5427305
Mail: info@gbb.nl
Web: www.gbb.nl

Van der Wal Glas in Lood bv

Het Hoge 5, 7251 XT Vorden
Tel: 0575-555742 Fax: 0575-555679
Van Oldenbarneveldtstraat 83
6828 ZN Arnhem Tel: 026-3706731

Mail: info@vanderwal-glasinlood.nl
Web: www.vanderwal-glasinlood.nl

fabriek van
ELEKTR. LUIDMOTOREN
TORENUURWERKEN
(synchroon- of met
radiografische besturing)
VERLICHTE WIJZERPLATEN
OOK IN LED UITVOERING
RESTAURATIES

"DE KLOK"

5735 GP AARLE-RIXTEL
KAPEL-LAAN 1 TELEFOON (0492) 38 12 02

NIEUWBOUW
RESTAURATIE
ONDERHOUD

Platinalaan 10
5234 GH 's-Hertogenbosch
Tel 073 641 29 51
Fax 073 642 50 55
www.pelsenvanleeuwen.nl
info@pelsenvanleeuwen.nl

Grote kerk, Alblasterdam

Een **goede verstaanbaarheid** in de kerk is niet altijd eenvoudig te realiseren. Door een veelheid aan akoestische factoren is het nodig een professionele en ervaren partner in te schakelen.

Schaapsound is dé leverancier op het gebied van kerkgeluidsinstallaties, projectie en videoapparatuur en moderne oplossingen voor de kerktelefoon.

Niet alleen door jarenlange ervaring in honderden kerken, maar ook door ons specialisme in het zelf ontwikkelen van hoogwaardige, innovatieve producten. **Zo kunnen we optimaal inspelen op uw specifieke situatie.**

schaapsound

Ridderkerk: Kaartenmakerstraat 18, 2984 CB; Tel. 0180 41 46 00 Zwolle: Baileystraat 2a, 8013 RV; Tel. 038 785 19 77
www.schaapsound.nl info@schaapsound.nl

KKG adviseurs

de specialist in kerkelijk vastgoed

Het Kantoor der Kerkelijke Goederen

het rentmeesterskantoor voor kerken en aanverwante organisaties

Het Kantoor Kerkelijke Administraties

de administratieve dienstverlener voor kerken en instellingen

De KKA-THUISZORG, een hele ZORG minder.

Kijk voor meer informatie ook eens op onze website:
www.kkgkka.nl

Steeds meer kerken maken gebruik en ondervinden de voordelen van onze "thuiszorg". Onze "Anja" kan ook heel veel voor u betekenen.

- Onze Anja ..... is helemaal thuis in uw kerkelijke administratie (kent het landelijk ledenregistratiepakket, heeft verstand van geldwerving en is op de hoogte van uw boekhouding)
- Anja is ..... op de hoogte van het reilen en zeilen op een kerkelijke bureau
- Anja werkt ..... graag samen met vrijwilligers
- Anja woont ..... bij u in de buurt
- Anja heeft ..... ervaring opgedaan op een KKA-kantoor
- Anja kost ..... weinig (KKA werkt op non-profit basis)
- Anja heeft ..... een groot kennisnetwerk (de specialisten van KKA en KKG)
- Anja is ..... flexibel (geen jaarovereenkomst, maar een afspraak voor 3 maanden en het aantal uren dat zij voor uw gemeente werkt wordt helemaal afgestemd op uw behoefte.)
- Anja zorgt ..... voor de broodnodige continuïteit
- Anja leeft ..... met uw kerkelijke gemeente mee
- Anja is ..... vriendelijk en helpt u graag

Om de kosten voor uw gemeente zo laag mogelijk te houden werkt zij graag samen met een of meerdere vrijwillig(st)ers. En hebt u momenteel geen vrijwillig(st)er dan gaat Anja daar samen met u naar zoeken. Neem contact op met H. Wobben.

Hoofdkantoor KKA/KKG/KKG adviseurs

Postadres
Postbus 675
3800 AR Amersfoort

Vestigingsadres
Koningin Wilhelminalaan 23
3818 HN Amersfoort

Telefoon (033) 467 10 10
Fax (033) 465 67 86
Internet www.kkgkka.nl
www.kkgadviseurs.nl

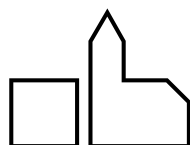
Donatus

het vertrouwde verzekeringsloket van A tot Z

Voor kerken en kerkelijke gebouwen heeft Donatus een aantal specifieke verzekeringsproducten ontwikkeld. Ook voor kerkelijke werkers in loondienst en kerkelijke vrijwilligers heeft Donatus verzekeringen op maat. Bijvoorbeeld:

- + aansprakelijkheid en rechtsbijstand
- + auto/verkeersschade
- + CAR-verzekering
- + inboedel/inventaris
- + kerkgebouwen, pastorieën en woonhuizen
- + kostbaarheden
- + milieuschade
- + monumenten
- + ongevallen vrijwilligers
- + orgels
- + verenigingsgebouwen
- + ziekengeld
(loondoorbetaling bij ziekte)
- + ziektekosten/zorgverzekering

Graag informeren wij u nader. Bel ons gerust voor een informatiefolder of een afspraak. Ook kunt u via onze website vrijblijvend een offerte aanvragen.

Donatus

Dé kerken- en monumentenverzekeraar

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700

VERENIGING VOOR
KERKRENTMEESTERLIJK
BEHEER IN DE PKN

BELANGENBEHARTIGING • DIENSTVERLENING • KENNISINSTITUUT

De Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer is de organisatie van beheerders in de Protestantse Kerk in Nederland. De VKB zorgt voor de belangenbehartiging en de dienstverlening voor haar leden.

Daarnaast is de Vereniging een kennisinstituut ten dienste van kerkrentmeesters en alle andere beheerders in de Kerk. De VKB beschikt daartoe over veel kennis en ervaring op het gebied van geldwerving, gebouwen en monumenten, beheer van begraafplaatsen, verzekeringen, enz.

De VKB weet wat er speelt in de kerk en in de wereld daar omheen. Zij weet wat kerkelijke gemeenten nodig hebben en zoekt daar betaalbare oplossingen voor. Protestantse gemeenten, Hervormde gemeenten, Gereformeerde kerken en Evangelisch-Lutherse gemeenten, maar ook externe relaties die binnen de doelstellingen van de Vereniging vallen, kunnen gebruik maken van de volgende diensten van de VKB:

- **MAATWERK IN VERZEKERINGEN:**
nu al ruim 6000 verzekeringen, ondergebracht bij Marsh/Mercer, voor WA, bestuurdersaansprakelijkheid, rechtsbijstand, ongevallen, fraude en beroving, vervanging van predikanten, zorg en inkomen, inkomensverzekeringen onder op maat gemaakte polisvoorwaarden en tegen uiterst scherpe premies.
- **STEUN BIJ GELDWERVING:**
al het materiaal voor de actie Kerkbalans (Nieuwe Stijl), eigen folders en brochures voor uw gemeente, advies voor de plaatselijke geldwerving
- **ADVIEZEN VOOR BEHEERDERS:**
over kerktorens, orgels en kerkverwarming, belastingwetgeving en beheer van kerkelijke begraafplaatsen
- **PUBLICATIES:**
handleiding voor kerkrentmeesters, modellen voor plaatselijke regelingen, overeenkomsten en tarieven
- **ONDSCHIEDINGEN VOOR VRIJWILLIGERS:**
draaginsignes, legplaquettes en speldjes bij jubilea van kerkelijke medewerkers.

VKB - IN DIENST VAN DE KERK

Centraal Bureau Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN
Nicolaas Maessingel 271D, 3311 KS Dordrecht.
Postadres: Postbus 176, 3300 AD Dordrecht.
Telefoon: 078 - 639 36 66, Fax: 078 - 631 59 49
E-mail: info@kerkrentmeester.nl
Website: www.kerkrentmeester.nl

